

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 52.

Tisdagen den 6 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne April.

§ 2.

Fortsattes föredragningen af Sammansatta Banko- och Lag-
Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Om åtgärder i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)
proposition om åtgärder i och för upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å fem och tio kronor, samt Herr J. A. Sjös motion om borttagande af dessa bankers sedel-
utgifningsrätt.

I ordningen förekom

Punkten 2, deruti Utskottet gjort en så lydande hemställan:

“att räntan å detta förskott“ (det i punkten 1 föreslagna vaxlingsförskottet åt de enskilda bankerna) “får för de banker, som derom göra framställning, beräknas allenast å den del deraf, som enligt den enskilda bankens räkenskaper är för hvarje dag utelöpande, samt utgår under år 1880 med två procent och under följande år intill utgången af år 1884 med tre procent för år samt erlägges af de enskilda bankerna kvartalsvis inom en half månad efter kvartalets utgång“.

Efter uppläsning af denna hemställan, mot hvilken Herrar G. Jonsson och Smedberg inom Utskottet reserverat sig, begärdes ordet af

Herr *Ola Andersson* i Burlöf, som anförde: Jag skall be att få göra ett förslag till förändring af denna punkt. Ehuru i fråga om första punkten Kammararens beslut står i öfverensstämmelse med Utskottets förslag, att de enskilda bankerna skulle ega rätt att erhålla vaxlingsförskottet ända till slutet af 1884, så följer icke nödvändigt deraf, att räntan å detta förskott skall, i likhet

Andra Kammararens Prot. 1879. N:o 52.

Om åtgärder i och för indragning af enskilda bankernas femkronosedlar. med hvad Utskottet i denna punkt föreslagit, med samma låga procent utgå till samma tid. Riksdagen eger, oberoende af detta beslut, beträffande denna punkt, öppen rätt att göra förändring. Med stöd af bankofullmäktiges yttrande föreslår jag, att momentet erhåller följande förändrade lydelse:

(Forts.)

att räntan å detta förskott får för de banker, som derom göra framställning, beräknas allenast å den del deraf, som enligt den enskilda bankens räkenskaper är för hvarje dag utelöpande, samt utgår under år 1880 med två procent, *under åren 1881 och 1882 med tre procent för år, och under de tvänne följande åren med den ränta, som bankofullmäktige bestämma samt* erlägges af de enskilda bankerna kvartalsvis inom en half månad efter kvartalets utgång.

I öfrigt anhåller jag om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Forssell: Kammaren behagade finna, att det är just i denna punkt, som Utskottets framställning väsentligen öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts förslag. Det hufvudsakliga i afseende å vaxelförskottet och tiden för dettas medgifvande är naturligtvis fixerandet af räntan för viss tid.

Af Kammarens bifall till första punkten framgick för mig, att det var Kammarens afsigt att biträda Kongl. Maj:ts framställning i dess helhet. Jag vågar derföre på det bestämdaste anhålla, att Kammaren vidhåller denna grundtanke och just i afseende på räntan å vaxlingsförskottet uppfyller Kongl. Maj:ts begäran.

Herr Lyttkens: Den reform, hvarom nu är fråga, anser jag vara högst vigtig, icke för femmornas indragning, ty denna omständighet är i och för sig sjelf ej af mycket stor betydelse, men emedan jag anser den utgöra första steget på en bana, som skall inleda vårt bank- och kreditväsende i ett sundare skede än det som hittills varit. Man kan likna vårt bankväsende vid ett fartyg med för hög resning, som seglat med allt för stor segelarea och för liten barlast och som derför tvingas att vid minsta tecken till svårt väder refva seglen och vid hvarje stormil drifver för vind och våg och när storm kommer måste kapa masterna. Vi hafva nemligen uti våra banker laborerat med för stor sedelvaluta och för liten metallisk valuta. Det af Kongl. Maj:ts uppgjorda förslaget anser jag som första steget i den riktningen att hos oss införa ett sundare och bättre banksystem än det nu varande; och jag helsar förslaget i sådant afseende välkommet, i förhoppning att det följdriktigt fortsättes och genomföres. Jag vill derföre icke bryta ned förslaget i någon punkt för att icke rubba det hela och derigenom skada den goda saken.

Jag yrkar således bifall äfven till den nu föredragna punkten.

Herr Ola Månsson: Jag kan icke neka, att jag vid början af behandlingen af denna Kongl. Maj:ts proposition tyckte, att den föreslagna räntan å vaxlingsförskottet var alltför låg, och att tiden

för förskottets åtnjutande var alltför långt utsträckt, nemligen ända till 1884; men vid närmare betänkande fann jag, att motivet därför var den af Kongl. Maj:ts föreslagna indragningen af tiokrone-sedlarne. Jag skall dock icke motsätta mig hvad Utskottet föreslagit, ehuru räntan är bra låg, och ej heller skall jag göra något särskildt yrkande — ty då fråga är om ett så stort mål, som det nu ifrågavarande, bör man ej fästa sig vid relativt mindre viktiga saker — utan jag antager således att Kammaren bifaller denna punkt oförändrad.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Herr Torpadie: Redan då den första punkten af detta betänkande här i Kammaren förhandlades, yttrade jag mina tankar jemväl i fråga om räntan på vexlingsförskotten; och jag har icke haft någon anledning att frångå den åsigt, jag då uttalade. Den öfverensstämmer helt och hållet med hvad Herr Lyttkens yttrat; och jag tror att Kammaren icke skulle handla klokt, om den frånginge de åsikter, som uttalas i Kongl. Maj:ts proposition. Det är både skäligt och billigt, när man vill genomföra en reform sådan som den ifrågavarande, att man går varsamt till väga, eller att, för att begagna samma bild som Herr Lyttkens, när man seglar med en stor segelarea och esomoftast behöfver refva, icke alltför hårdt drager till skoten. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet synes hafva lärt sig den taktik Lag-Utskottet plägar använda, för att förekomma att dess förslag skola undergå någon förändring i Kammaren. Sammansatta Utskottets ledamöter säga nu, liksom Lag-Utskottets ledamöter bruka göra, att om man vidtager någon som helst förändring i Utskottets förslag, faller hela frågan. För min del kan jag icke inse, huru man kan komma med ett sådant skäl här, lika litet som i förgår, då det var fråga om första punkten. Här är ju fråga om ett stadgande i reglementet för Riksbanken; och enligt grundlagens tydliga föreskrift skall hvarje sådan fråga afgöras genom gemensam votering, då Kamrarne stannat i olika beslut. Vid sådant förhållande är det blott ett skrämnskott som användes, att man påstår att Kammaren absolut måste binda sig vid hvad Utskottet föreslagit, och att hela frågan i motsatt fall är fallen. Om detta vore sant, skulle Kamrarne vara helt och hållet beroende af Utskottens förslag och icke kunna i dessas förslag göra den ringaste förändring. Mig förefaller frågan mycket enklare, än Utskottet vill göra den till; jag kan icke inse, att det inverkar på frågan i dess helhet, om man i denna punkt frångår Utskottets förslag, ty om Kamrarne i denna punkt stanna i olika beslut, komma de olika besluten att sammanjemkas, och der detta icke låter sig göra, der måste Kamrarne gemensamt votera; men falla — det kan ej frågan.

Nu säger man, att man skall följa Kongl. Maj:ts förslag. Ja det ville jag för min del. Men derifrån har redan Utskottet afvikit. Ty i Kongl. Maj:ts proposition heter det, "deis att i regle-

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem-kronesedlar. (Forts.)

mentet för Riksbanken införes ett stagdande, hvarigenom, under förutsättning att Kongl. Maj:t förordnar om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å fem och tio kronor“ etc. Redan i denna del skiljer sig således Utskottets förslag från Kongl. Maj:ts. Kongl. Maj:t har nemligen föreslagit ifrågavarande vextlingsförskott åt de enskilda bankerna under förutsättning, att dessa bankers rätt att utgifva så väl fem som tiokrone-sedlar skulle upphöra. Vidare föreslår Kongl. Maj:t, att under de första tolf månaderna endast två procent ränta skulle få beräknas å vextlingsförskottet, men under de följande och intill utgången af år 1884 tre procent, allt under förutsättning att både femmorna och tiorna indragas. Men Utskottet har undantagit tiorna och ändå tillstyrkt det af Kongl. Maj:t begärda vextlingsförskottet, som var en förmån, afsedd för både femor och tior. Det är egen- domligt nog, att man här i Kammaren ofta länge nog kan stå och tvista om några hundra kronor; men nu när det är fråga om den låga räntans å detta vextlingsförskott utsträckande till 1884, en summa som dock går löst på ett eller annat hundratusen kronor, då är man alls icke rädd om statens medel. Att det är en högst betydlig summa, det här gäller, kan icke förnekas; ty de enskilda bankerna skola för det nu ifrågavarande lånet betala endast tre procent ränta, medan alla andra låntagare få betala sex procent, ja ofta mer. Jag tror därför, att det är allt skäl för Andra Kam- maren, som vanligen brukar hushålla sparsamt med statens medel, att se till, det man icke bortkastar en stor summa, hvars för- svinnande väl icke kommer att synas i detta års budget, men till ett annat år nog låter sig väl märka. Den eller de, som få denna förmån, äro dessutom icke af den sortens folk, som i vanlig men- ning kunna kallas behöfvande, och någon verklig barmhertighet ut- öfva vi ej, om vi här skänka bort en stor summa.

Jag sluter mig till det af Herr Ola Andersson framställda för- slag, till hvilket jag således yrkar bifall.

Häruti instämde Herr *Smedberg*.

Herr Lyttkens: Herr Liss Olof Larsson påstod, att jag skulle yttrat, att hela förslaget skulle falla, om deri gjordes någon rubbning, men att jag då icke tagit i betraktande, att om skilj- aktiga meningar mellan Kamrarne uppstode i denna punkt, komme gemensam votering att ega rum. För min del vill jag dock fri- taga mig från att hafva yttrat något dylikt. Af mitt yttrande torde temligen tydligt hafva framgått, att jag dermed åsyftade, att Kongl. Maj:ts förslag syntes mig i detta hänseende hafva tagit i beräkning icke allenast de enskilda bankernas förmåga att upp- fylla sina åligganden utan äfven, och hufvudsakligen, att icke den allmänna rörelsen måtte få vidkännas någon större rubbning än hvarför den redan är utsatt, att, om någon enskild del af detta förslag borttoges, hela förslaget rubbades och äfventyrades. Det var denna rubbning jag med mitt förra yttrande åsyftade; men ingalunda trodde jag, det denna punkt skulle vara förfallen, om Kammaren angående densamma fattade olika beslut mot Första

Kammaren. Jag vet nemligen lika väl som Herr Liss Olof Larsson, att frågan då i denna punkt skulle komma att afgöras genom gemensam votering. Min öfvertygelse är, att Kongl. Maj:t i detta förslag tagit hänsyn till alla de konsekvenser, som förslaget i afseende å affärsverldens ställning skulle komma att medföra; och jag vill derföre icke, att Kammaren genom någon ändring i detta förslag skulle åtaga sig ansvaret för deraf möjligen uppkommande rubbningar i allmänna rörelsen. Ty onekligt är, att i sådant fall ansvaret komme att återfalla på denna Kammare. Det är också derföre jag, likasom Utskottets majoritet, icke velat vidtaga någon ändring i detta förslag, oaktadt jag visserligen måste medgifva, att de lånevillkor, som genom detsamma erbjudits de enskilda bankerna, äro särdeles liberala och för dem fördelaktiga. Kongl. Maj:t kunde nemligen utan dessa erbjudanden borttagit de enskilda bankernas rätt att utgifva 5 och 10 krone-sedlar. Att han nu erbjudit dem dessa förmåner har, enligt min öfvertygelse, varit ett tillmötesgående icke mot privatbankerna utan mot den allmänna rörelsen; men detta har skett i den stora massans intresse, i alla deras, som hafva intresse af privatbankernas förmåga att fullgöra sina förbindelser och tillgodose den allmänna rörelsens kraf. Ty, säge hvad man vill, är dock Riksbanken med sin nuvarande organisation icke i stånd att i alla delar af landet uppfylla dessa kraf. Om nu någon rubbning i förslaget vidtages, rubbar man hela systemet, något, hvarför icke jag och, som jag tror, icke heller Kammaren vill åtaga sig ansvaret.

Man har vidare sagt, att Kongl. Maj:t föreslagit dessa åtgärder, under förutsättning af att icke allenast femmorna utan äfven tiorna skulle indragas, men att, då nu icke Utskottet talat om dessa senare, icke samma åtgärder, som föreslagits, skulle behöfva vidtagas. I detta afseende vill jag endast erinra, att, då hvarken Kongl. Maj:t i sin proposition eller bankofullmäktige i sitt utlåtande föreslagit några vissa åtgärder, i och för tiornas indragning, så är ju tydligt, att de föreslagna åtgärderna afse blott hvad som behöfs för 5 krone-sedlarnes indragning och ej för den af Kongl. Maj:t uttalade *afsig*t att 1882 indraga 10 krone-sedlar. Man kan ej begära, att Utskottet skulle nu kunnat framlägga ett detaljeradt förslag i detta hänseende.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Olof Jonsson: Instämmande i öfrigt med Herr Liss Olof Larsson i hvad han yttrat, vill jag endast fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att genom Första Kammarens beslut i tjerde punkten ställningen blifvit icke oväsentligt förändrad. Man måste nemligen förutsätta, att, då de enskilda bankerna få oförminskade bibehålla sina grundfondshypotek, kommer en större del af den sedelutgifningsrätt, de genom femmornas indragning förlora, att ersättas genom ökad utgifning af 10 krone-sedlar. Således yrkar jag äfven af detta skäl bifall till Herr Ola Anderssons förslag.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
krone-sedlar.
(Forts.)*

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Herr Gustaf Jonsson: Då denna punkt inom Utskottet förekom till behandling, var jag af samma mening, som den Herr Ola Andersson nu framställt, och har derföre också antecknat mig såsom reservant vid denna punkt. Då jag emellertid redan vid första punkten framställt mina åsigter i ämnet och tillika ansåg den första och andra punkten stå i det nära sammanhang med hvarandra, att, då nu Kammaren oförändradt bifallit första punkten, hvarigenom vaxlingsförskottet beviljats intill slutet af år 1884, äfven den andra punkten borde i följd häraf oförändradt bifallas, hade jag icke ämnat framställa något yrkande om ändring i hvad Utskottet här föreslagit. Men då Herr Ola Andersson här framställt ett sådant ändringsförslag, och de skäl, han härför anfört, synas mig fullt tillfredsställande, anhåller jag att få instämma i det af honom gjorda yrkande.

Herr Liss Olof Larsson: Jag måtte i mitt sista anförande blifvit missförstådd af Herr Lyttkens. Jag skulle för min del icke hafva sagt ett ord mot Kongl. Maj:ts proposition i fråga om räntan å vaxlingsförskottet, om Utskottet oförändradt tillstyrkt hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende å femmorna och tiorna. Men Herr Lyttkens tyckes hafva glömt, att Utskottet helt och hållet uteslutit hvad Kongl. Maj:t i afseende å tiokrone-sedlarne föreslagit och endast talat om femkrone-sedlarne. Det är deri jag skiljer mig från Herr Lyttkens, i hvars yttrande jag för öfrigt instämmer, att jag icke inser, att nu, då det endast är fråga om femkrone-sedlarne, alla de åtgärder skola erfordras, som Kongl. Maj:t, under förutsättning att äfven tiokrone-sedlarne skulle indragas, i sin proposition föreslagit.

Af detta skäl har jag velat biträda Herr Ola Anderssons förslag, hvilket jag deremot icke skulle velat vara med om, i fall Utskottets nu föreliggande betänkande, som endast afser femmorna, äfven afsett tiorna.

Jag ber ännu en gång få erinra Kammaren, att denna punkt endast gäller femmorna och icke tiorna.

Herr E. G. Boström: Jag anhåller få erinra att, i fall Kammaren nu skulle fatta beslut i öfverensstämmelse med Herr Ola Anderssons förslag, Kammaren derigenom med ena handen toge tillbaka, hvad Kammaren genom sitt bifall till första punkten gifvit med den andra. Sedan båda Kamrarne frångått Kongl. Maj:ts förslag, hvad angår tiorna, och beslutat endast i afseende på femmorna samt medgifvit att de enskilda bankerna må erhålla vaxlingsförskott intill utgången af år 1884, så skulle de enskilda bankerna blifva beröfvade denna fördel, om den af Kongl. Maj:t föreslagna och af Utskottet tillstyrkta räntan å vaxlingsförskottet förhöjdes, ty den egentliga förmånen af vaxlingsförskottet ligger väl uti den låga räntan. Jag tror icke heller, att statens vinst af en ränteförhöjning blefve så stor, som Herr Liss Olof Larsson beräknat. Kongl. Maj:t har visserligen antagit det belopp, som med anledning af privatbanksfemmornas indragning skulle i fem-

kronesedlar utsläppas från Riksbanken, till 8 å 10 millioner kronor. Men i Utskottet var man ense om att denna beräkning var allt för hög, och att beloppet ej borde beräknas högre än till 5 millioner. Beräknar man nu den högsta räntefoten å vexlingsförskottet till 4 å 5 procent, så skulle räntedifferensen å vexlingsförskottet under de två åren 1883 och 1884 uppgå till högst 100,000 kronor. Vill man deremot taga denna höga ränta å vexlingsförskottet, måste man å andra sidan ock gifva de enskilda bankerna ersättning för deras besvär med inlösningen och invexlingen af Riksbankens förslitna femmor, och Riksbankens vinst bliver då derigenom förminskad.

På dessa grunder anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men icke på det skäl Herr Lyttkens anført, att den Kongl. propositionen skulle vara så följdriktig och helgjuten, att någon ändring i densamma ej skulle kunna utan fara för det hela vidtagas. En sådan ändring har ju för resten redan skett genom Kamrarnes sammanstående beslut i fråga om första punkten, och Utskottets betänkande visar i flera efterföljande punkter, att ändringar både måst och kunnat vidtagas.

Grefve Sparre: Jag ber att få erinra derom, att här icke endast är fråga om en affär, utan om att genomföra en inom representationen länge önskad och af Kongl. Maj:t nu jemväl biträdd reform, nemligen att småningom indraga privatbankernas sedelutgifningsrätt, börjande denna gång med femmorna. Vid sådana ekonomiska reformer fordras i allmänhet särdeles mycken varsamhet. Man kan icke undgå att vid sådana tillfällen, äfven under i allmänhet lugna tider, erfara vissa mer eller mindre skadliga verkningar af reformen derför att de, som stå under lagen, eller de, hvilkas förhållanden regleras af densamma, nemligen privatbankerna, ännu icke riktigt känna, hvilken verkan dessa nya stadganden kunna hafva och således måste blifva mera betänksamma än vanligt, och sålunda i någon mån minska sin rörelse. Men om försigtighet i allmänhet måste iakttagas vid reformer, och i synnerhet vid ekonomiska reformer, så är det framför allt nödigt att försigtighet iakttages under nuvarande förhållanden, då vi lefva i en kris, hvars make sannolikt få, om ens någon af oss bevittnat. Utan tvifvel är det herrarne bekant, att privatbankerna med mycken oro motse denna förändring, derför att de icke riktigt kunna bedöma hvad den kommer att verka på deras affärsrörelse; att de då måste i någon mån indraga densamma är uppenbart. Men hvem lider deraf, om ej allmänheten, som kommer att sakna rörelsemedel. För att endast tala om de banker, som jag närmast känner till, eller dem inom Vestergötland, så ifrågasattes genast vid de bolagsstämmor, som der egde rum strax efter sedan denna Kongl. Maj:ts proposition blifvit afgifven, indragning af åtskilliga afdelningskontor, ja beslut fattades att trenne sådana kontor skulle indragas, hvarjemte de respektive styrelserna fingo i uppdrag att utreda, huru vida icke jemväl de öfriga afdelningskontoren borde indragas. Det är klart, att dessa

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.*
(Forts.)

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

afdelningskontor hafva till stor del grundats derpå, att bankerna skulle få sprida sina sedlar i orterna. Då utsigterna dertill förminskas, måste de indraga afdelningskontoren, och detta kommer att ganska mycket inverka på rörelsen i landet, enär befolkningen i orten derigenom får svårare att få sina penningebehof tillfredsställda. Man måste derföre tillse, att man icke gör reformen sådan, att man derigenom tvingar de enskilda bankerna till en ytterlig varsamhet i deras penningarörelse; man har nog ändå ondt om penningar i landet för närvarande.

Herr Liss Olof Larsson har sagt, att här kan blifva fråga om ett par eller tre hundratusen kronor mindre inkomst för Riksbanken. Jag tviflar derpå. Jag tror icke, att privatbankerna komma att taga ut så många femmor från Riksbanken, att skilnaden mellan 3 och 2 procent ränta på det beloppet kan uppgå till ett par eller tre hundratusen kronor. Jag skulle önska, att den ärade talaren ville förklara, huru detta kan blifva möjligt; ty jag kan icke föreställa mig, att för kreditiv kan tagas högre ränta än fem procent, och här är ju föreslaget, att under åren 1881—1884 skall räntan utgöra 3 procent.

Men om äfven någon minskning i Riksbankens inkomster skulle blifva följden, tror jag att vi vid ett tillfälle sådant som detta och i en tid sådan som denna böra vara mycket betänksamma i de steg vi taga, då vi ändock kunna vinna vårt mål genom att *småningom* indraga privatbankssedlarne. Vore det nu fråga om att lemna ett så beskaffadt vaxlingsförskott äfven för 10 kronesedlarne, så kunde vinsten af ränteförhöjningen möjligen uppgå till så högt belopp, som den ärade representanten på dalabanken uppgifvit; men nu, då fråga endast är om femkronesedlarnes indragning, tror jag att skilnaden mellan ränteinkomsten, enligt Utskottets förslag för de två åren 1883—1884 samt Herr Ola Anderssons förslag, icke blifver så stor, att icke Riksdagen har goda skäl att med försigtighet gå till väga. Då tillika så väl Kongl. Maj:t som bankofullmäktige och Sammansatta Utskottet tillstyrkt en sådan försigtighet, och då dessutom nödvändigheten häraf står i öfverensstämmelse med den erfarenhet jag eger från den ort, jag närmast känner, måste jag således för min del tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Något särskildt bemyndigande för privatbankerna att upptaga kreditiv i Riksbanken behöfves icke, men då här är fråga om att göra den ifrågavarande reformen för privatbankerna så dräglig som möjligt, så att de ej må behöfva alltför mycket inknappa på sin utlåningsrörelse, så böra ej heller vilkoren blifva alltför stränga. Man skall kanske invända att detta ingenting gör, enär den nuvarande ekonomiska krisen torde vara öfver år 1882, samt att, om vi således bevilja denna lägre ränta endast till 1882, densamma ej längre skall vara behöflig. Härtill svarar jag först och främst att till en så lycklig förändring förefinnes ingen eller ringa utsigt för närvarande; de väsentliga förändringar i tull-lagstiftningen, som i Europas stora stater nu försiggå eller förestå, göra tvärtom att näringsförhållandena i vårt land säkerligen ännu ganska

länge komma att vara mycket tryckta, åtminstone för våra för-
 nämsta exportartiklar. Exporten af dessa artiklar inverkar i hög
 grad på penningrörelsen i landet; och vi torde ingalunda kunna
 vara säkra på att den ekonomiska krisen 1882 skall vara öfver-
 stånden. Men äfven om så skulle vara förhållandet, måste de
 enskilda bankerna, om de skola indragas sina afdelningskontor,
 hafva tid att derpå bereda sig. Afdelningskontoren kunna nem-
 ligen icke på en gång indragas, utan endast småningom; alla ute-
 stående lånebelopp kunna ej på en gång liqvideras; indragningen
 måste under en längre tid förberedas. Jag har från den ort jag
 tillhör hört så många klagomål öfver privatbankernas nuvarande
 oförmåga att tillfredsställa rörelsens behof, att om, såsom jag be-
 farar, förhållandet äfven annorstädes i landet är ett liknande, jag
 fruktar det Riksdagen genom att nu gå till väga med alltför stor
 hårdhet mot privatbankerna skulle gifva ett stöd åt den ytterligare
 snörpning i rörelsen, privatbankerna då skulle komma att vidtaga
 till följd af det styfmoderliga sätt, hvarpå de blifvit af staten
 behandlade — till skada för deras gäldenärer, den stora allmänheten.

Jag tror således för min del, att det ligger i *allmänhetens* in-
 tresse, ej blott i privatbankernas, att Riksdagen i nu förevarande
 hänseende förfar med varsamhet och sålunda inskränker de åtgärder,
 hvarom nu är fråga, till de af Kongl. Maj:t föreslagna och af Sammansatta Utskottet tillstyrkta.

Herrar *Aug. Börjeson* och *Sandberg* förenade sig med Grefve Sparre.

Herr *Ola Andersson* i Burlöf: Jag är för min del tillräckligt stor vän af denna reform i vårt kreditväsende, hvartill man genom de nu föreslagna åtgärderna skulle göra en början, att jag mot densamma ingalunda vill uppresa några stöttestenar. Men om något sådant är här icke fråga, utan frågan gäller nu huruvida man skall köpa en fördel *alltför dyrt* — och derom är jag för min del ej med, huru stor fördelen och må vara — och sålunda eftergifva onödigt stor del af den Riksbanken genom reformen tillkommande vinst. Noga räknadt, hafva de med ifrågavarande vexlingsförskotts erhållande förenade fördelar för privatbankerna af Kongl. Maj:t blifvit föreslagna endast under förutsättning att både 5 och 10 krone-sedlarne skulle indragas; och jag förmodar att vi icke skola undslippa alldeles skattefria, när en gång i framtiden åtgärder för indragande af de senare komma å bane. Jag tror därför, att det vore förståndigt och klokt att äfven här stanna vid det måttliga.

Enligt talarens på venersborgsbanken yttrande, borde de dåliga tiderna särskildt mana oss att åt privatbankerna bevilja en billig ränta i detta fall. Men icke annat än jag kan förstå, råda nu för bankerna goda tider; ty bankerna uppbära i dessa tider högre ränta å utlånade penningar än eljest, och hafva således äfven större förtjenst på sin lånerörelse. Detta hans argument

Om åtgärder i och för indragning af enskilda bankernas femkronesedlar.
 (Forts.)

Om åtgärder i och för in- talar således, icke annat jag kan förstå, snarare för än mot mitt förslag.

dragning af enskilda bankernas femkronesedlar. (Forts.)

Hvad för öfrigt angår de dåliga tiderna och deras orsaker, har nog samme ärade talare sin andel deri. Han har ju till och med en gång yttrat, att han åkt in i denna Kammare på jernväg.

Herr Boström yttrade, att, enligt hans åsigt, en ändring uti Utskottets förslag i denna punkt och bifall till det af mig framställda förslaget vore att med ena handen taga tillbaka hvad man gifvit med den andra.

Såsom herrarne se af Utskottets betänkande, afhandlas i första punkten rätten för de enskilda bankerna att erhålla vaxlingsförskott från Riksbanken samt för hvilken tid en sådan rätt skulle dem medgifvas. I andra punkten åter afhandlas något annat, nemligen frågan om den ränta, som för detta vaxlingsförskott skall af privatbankerna erläggas. Jag skulle tro, att detta är två rent skilda saker; och jag tror derföre äfven, att Kammaren, utan att dervid taga något tillbaka, är berättigad att pröfva den ränta å vaxlingsförskottet, som bör bestämmas.

Af nu anförda skäl fortfar jag i mitt yrkande om bifall till mitt förslag.

I detta yttrande förenade sig Herr Aug. Peterson.

Herr Hedlund: Jag kan icke föreställa mig, att Kammaren genom att nu fatta ett från Medkammarens afvikande beslut skulle vilja ytterligare försvåra lösningen af den föreliggande frågan. Och jag ber tillika få erinra, att det icke är så alldeles klart, som den siste ärade talaren förmenade, att en motsägelse icke skulle förefinnas emellan hans nu framlagda förslag och det af Kammaren fattade beslut, rörande första punkten. Det är väl sant, att i första punkten endast talas om vaxlingsförskott intill slutet af år 1884, och att der intet bestämmes om räntan; men enligt hans förslag i nu förevarande punkt skulle den billigare ränta, hvarom här är fråga, upphöra med år 1882, och räntan sedermera bero af bankofullmäktiges bestämmande. Men här om tarvas ingen särskild föreskrift, ty naturligtvis kunna de enskilda bankerna likasom hvarje annan låntagare skaffa sig penningar under sådana förutsättningar, och då hade man ej behöft i första punkten tala om 1884. Vid sådant förhållande torde väl någon motsägelse förefinnas emellan första punkten och Herr Ola Anderssons förslag till ändring af nu förevarande punkt.

Tillika ber jag att få anmärka, att här icke är fråga om någon förlust för Riksbanken, utan på sin höjd om minskad vinst. Ty komme de enskilda bankerna att hädanefter ej vidare utgifva sedlar af andra valörer än å 10 kronor och derutöfver, så skulle väl af Riksbankens femkronesedlar ett så mycket större antal användas i rörelsen, och Riksbanken tillskyndades väl då en räntevinst å de utelöpande sedlarne, som den nu ej har. Det blefve alltså endast fråga, om denna räntevinst skulle vara något större eller obetydligt mindre.

Jag föreställer mig dock, att med den nitälskan, som Medkammaren lagt i dagen för denna reform, den icke velat se frågan ur synpunkten af ett par hundra tusen kronors större eller mindre förtjenst på reformen. Detta har åtminstone icke varit *min* synpunkt i frågan, utan den har varit att söka åstadkomma ett i denna Kammares mening bättre ordnad banksystem. Att nu skjuta frågan om ett bättre system å sido för att möjligen förebygga att Riksbankens vinst minskas med ett par hundra tusen kronor, synes mig ingalunda utvisa någon riktig tankegång och framför allt icke vara förenligt med den omfattande blick uti hit hörande förhållanden, som eljest förefaller mig i allmänhet hafva gjort sig gällande inom denna Kammare.

Jag upprepar hvad jag i början nämnde, att, då vi nu stå så pass nära frågans lösning, det icke torde vara skäl att lägga ytterligare stötestenar i vägen för densamma, vare sig genom gemensamma voteringar eller på annat sätt, utan får jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt oförändradt.

Herr Jöns Rundbäck: Jag är regeringen tacksam för det hon ändtligen framkommit med detta förslag om indragning af de enskilda bankernas fem- och tiokrone-sedlar, och jag kan endast beklaga att icke denna framställning, eller indragning utan framställning, skedde vid den tidpunkt, som var allra lämpligast därför, eller i sammanhang med utfärdandet af nya oktrojer för de sedelutgifvande bankerna, då Riksdagen i skrifvelse till regeringen uttalade sin önskan att både femmorna och tiorna måtte indragas. Vi hade då ej behöft att nu stå här och tvista om privatbankernas intressen; ty säge hvad man vill, så är det ett privatbankernas intresse man här strider för eller emot. Tidpunkten för ifrågavarande åtgärd hade, som sagdt, annars varit lämpligast år 1874, då de bästa tider voro rådande, som Sverige på länge haft, medan tiden nu åter är svårare än någonsin. Tidpunkten ansågs visserligen af privatbankerna lika olämplig 1874 som nu, man klagade då liksom nu alldeles förskräckligt öfver huru det skulle gå, om indragningen då verkställdes; men för privatbankernas intressen är den ena tiden lika litet lämplig som den andra, så har det alltid varit och så kommer det ock att förblifva.

Grefve Sparre yttrade, att man borde iakttaga all möjlig försigtighet i afseende på privatbankerna, samt att allmänna rörelsen komme att lida stort afbräck genom fem och tiokrone-sedlarnes indragning. Men hvad hafva då bankerna gjort under dessa kritiska tider? Det visar sig af rapporterna, att de indragit sedlar till många millioners värde, ty allmänheten har under dessa tider, om jag så får säga, icke förmått konsumera så mycket sedlar. Sålunda hafva bankerna, långt ifrån att öka sin sedelmassa, dragit in ganska mycket deraf, såsom det ju alltid plägar gå till vid kritiska tillfällen.

Vidare har den siste talaren framhållit, att det icke vore meningen att förtjena penningar åt Riksbanken. Men det är väl

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.*
(Forts.)

Om åtgärder i och för dragning af enskilda bankernas femkronosedlar. (Forts.)

å andra sidan ej heller meningen att skaffa nya fördelar åt privatbankerna.

Sedelutgifningsrätten är en stor fördel; men det är förenadt med stora vådor att åt enskilda institutioner förläna ett sådant privilegium att utfärda räntefria skuldsedlar. Derom hafva alla statsekonomer varit ense.

Grefve Sparre sade vidare att, om Riksdagen vore allt för hård mot de enskilda bankerna, så skola dessa nödgas indraga sina afdelningskontor. Jag har af tillförlitliga personer hört, att flera bland dessa afdelningskontor på senare tiden ej bedrifvit någon egentlig utlåningsrörelse, utan bara lemnat ut penningar åt sådana personer på platsen, hvilka egt kreditiv.

Fåfångt söker man nu motarbета det beslut, som i sina hufvudgrunder redan af Riksdagen är fattadt. Det vore ej värdigt den svenska Riksdagen att rygga tillbaka sedan ett så välbetänkt beslut blifvit fattadt som det, att indraga de enskilda bankernas femmor och tiör. Jag vågar till och med påstå att hela den sedelutgifningsrätt, som för närvarande tillkommer privatbankerna, är stridande mot grundlagen, ty så vidt 72 § Regeringsformen efter ordalydelsen bör tillämpas, så utgör denna grundlagsparagraf ett hinder för någon annan institution än Riksbanken att utgifva sedlar. Der står nemligen skrifvet, att "Riksdagen allena eger rätt att genom banken utgifva sedlar". Hela den sedelutgifningsrätt, som hittills utöfvats af privatbankerna, är således något, som står utanför grundlagen. På grund häraf tror jag att den ränta, Herr Ola Andersson föreslagit att Riksbanken skulle få af vaxlingsförskotten, är fullt berättigad. Dock förmenar jag att privatbankerna utan detta vaxlingsförskott skola och kunna, likasom nu, skaffa sig kassa i riksbankssedlar och således undslippa all ränta för vaxlingsförskott. All den depositionsrörelse, som bedrifves, gifver dem tillfälle till sådan invexling, och när sedlarne väl kommit in, dröjer det nog innan de åter utlemnas från bankluckan. Bankrapporterna visa den stora kassa af riksbankssedlar privatbankerna vanligtvis hafva ineliggande. Sedan den nu beslutade reformen inträdt, skall man få se att det hufvudsakligen blir riksbankssedlar i kassan, och att privatbankerna som sagdt ej behöfva särdeles mycket anlita vaxlingsförskotten. Jag tror derfore, att hela denna anordning med vaxlingsförskott ej skall komma att i nämnvärd mån inverka på Riksbankens portfölj.

Jag vill ej längre uppehålla Kammaren, ehuru ännu mycket vore att säga i frågan, utan inskränker mig till att med stöd af det anförda yrka bifall till Herr Ola Anderssons förslag.

Herr Sven Andreasson: Då Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att indraga de enskilda bankernas rätt att utgifva femkronosedlar vid detta års slut och tiokrone-sedlar vid 1882 års slut, så synes det mig tydligt, att Kongl. Maj:t med vaxlingsförskotten egentligen afsett, att denna förmån icke skall af bankerna åtnjutas mer än två år efter det de särskilda sedelslagens indragning egt rum. Kongl. Maj:t

har visserligen föreslagit, att vaxlingsförskottet skulle få åtnjutas ända till 1884 års slut; men det synes mig som Kongl. Maj:t härvid tagit hänsyn mindre till femkronosedlarnes än tiokronosedlarnes indragning. Det är alltså enligt mitt förmenande med fästadt afseende på tiokronosedlarnes indragning, som orden "intill utgången af år 1884" begagnats uti den Kongl. propositionen. Nu har Utskottet ej afgifvit något förslag rörande tiokronosedlarnes indragning, utan blott rörande femmorna. Vaxlingsförskottet har sålunda af Utskottet blifvit utsträckt längre tid, än som i sjelfva verket varit af Kongl. Maj:t afsedt. Om vid sådant förhållande Riksdagen för tiden efter femkronosedlarnes indragning vill sätta räntan högre på vaxlingsförskottet, hvilket enligt Riksdagens redan fattade beslut blifvit medgifvet ända till 1884 års slut, så ser jag ej deri något orätt. Talaren på elfsborgsbanken sade visserligen att, om Riksdagen behandlade de enskilda bankerna "hårdt", så skulle de lånesökande få vidkännas följderna deraf, och att om räntan å vaxlingsförskottet sattes hög, så skulle de lånesökande få betala högre ränta än eljest; men för min del tror jag ej att de lånesökande skulle få något godt af den låga räntan på vaxlingsförskottet, utan att bankdelegarne ensamma deraf skulle draga fördel.

*Om ärgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronosedlar.
(Forts.)*

En ärad talare på göteborgsbanken yttrade, att det ej vore så mycket för att bereda Riksbanken vinst, utan för att åstadkomma en reform i penningväsendet, som vi nu lagstiftade. Derom är jag fullkomligt ense med honom; men jag tror å andra sidan ej heller, att Riksdagen är benägen att gifva ytterligare stora fördelar åt de enskilda bankerna; ty af sådana hafva de tillräckligt förut.

Jag förenar mig i det yrkande, som blifvit framställt af Herr Ola Andersson.

Grefve Sparre: Jag begärde ordet med anledning af representantens från Göteborgs och Bohus län yttrande att han kände lånekontor, der man ej på länge lemnat ut lån i annan form än som kreditiv. Men för folket i allmänhet är förmånen af kreditiv så betydande, i synnerhet på landet, att den ej kan högt nog uppskattas. Just den omständigheten att privatbankerna, oaktadt den svåra penningetiden, lemna kreditiv, bevisar hvilken nytta allmänna rörelsen af dem har.

Om således afdelningskontoren indragas med ty åtföljande kreditivrörelse, hvilka, enligt hvad den ärade representanten från Göteborgs och Bohus län erkänt, fortfarande utlemnas från privatbankerna, så tror jag att olägenheten häraf skulle blifva så stor, att Riksdagen bör fästa afseende vid den.

Den siste talaren yttrade, att, om vi nedsätta räntan, denna nedsättning skulle komma privatbankerna och icke de lånesökande till godo. Jag bryr mig icke alls om privatbankerna; men jag påstår, att, om privatbankerna indraga sina lånekontor och sålunda minska sin rörelse, en dylik åtgärd i synnerhet under nuvarande tider skall verka menligt för den allmänhet, som är i

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem- kronosedlar. behof af lån. Besynnerligt är det dessutom, att just de, som jag hört klaga öfver den njugghet, Riksbanken i dessa tider visar mot lånesökande, nu uppträda mot privatbankerna, genom hvilka åtminstone en utväg att erhålla nödiga medel är allmänheten beredd.

(Forts.)

Herr C. A. Larsson: Ehuru jag icke är så afgjord privatbankshatare, som åtskilliga i Kammaren synas vara, kan jag dock icke i denna punkt taga privatbankernas parti. Jag ser icke att staten har någon anledning att gifva privatbankerna någon slags dusör; ty Riksbanken kan lika väl sjelf taga denna ränta af privatbankerna, som dessa taga den af allmänheten för deras lån. Man skall komma i håg, att om privatbankerna hafva t. ex. en million i förskott af Riksbanken, så inlösa de med denna million lika stor summa af sina depositioner, för hvilka de annars i alla fall betala ända till 6 procent, såsom jag tror är händelsen åtminstone med en och annan enskild bank. Således gifver man i alla fall åt privatbankerna skilnaden mellan räntan till deponenterne och räntan till Riksbanken; och att på sådant sätt favorisera privatbankerna, dertill kan väl ej finnas något skäl, då dessa af de förflutna åren hafva skördat så stor vinst, att man väl kan hafva anspråk på att de skola göra rätt för sig, de så väl som andra. Jag tror icke heller att det står så illa till, att de äro beroende af en sådan dusör.

Jag skulle vara frestad att instämma med Herr Ola Andersson deri, att Riksbanken sjelf finge bestämma den ränta, som privatbankerna böra gifva på vaxlingsförskotten; ty dessa gifva icke ett enda öre i ränta så länge de ligga kvar i privatbankerna och icke få användas. Då privatbankerna dessutom komma att vexla in en mängd förslitna riksbankssedlar, föreställer jag mig, att de icke behöfva betala ränta, då de få utslitna sedlar i stället för nya; och således behöfva privatbankerna icke förlora ett öre, hvilket beslut som än fattas i denna Kammare.

Öfverläggningen förklarades slutad. I enlighet med de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick och dels på antagande af det utaf Herr Ola Andersson i Burlöf framställda ändringsförslag; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller, i oförändradt skick, hvad Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet hemställt i 2:dra punkten af utlåtandet N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets berörda hemställan, med den förändring deruti, som Herr Ola Andersson i Burlöf föreslagit.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 109 ja mot 83 nej; hvadan Utskottets hemställan oförändrad bifallits.

Om åtgärder i och för indragning af enskilda bankernas femkronesedlar.
(Forts.)

Uti punkten 3 hade Utskottet föreslagit:

“att enskild bank, som önskar erlægga ränta allenast å den utelöpande delen af vaxlingsförskottet, skall, i enlighet med hvad beträffande uppgifter om Riksbankens ställning är bestämdt, för hvarje vecka eller, när månad ej slutar å lördag eller söndag, för sista hela veckan jemte återstående dagar i månaden samt för den månad börjande veckodel jemte första hela vecka i månaden till Riksbanken insända af det vid enskilda banken anställda ombud attesterad uppgift å den del af vaxlingsförskottet, som hvarje dag i veckan varit utelöpande; om hvilka uppgifters afgifvande äfvensom i fråga om kontrollen öfver de enskilda bankernas räkning med Riksbanken samt öfver femkronesedlarnes indragning, Kongl. Maj:t må, efter fullmäktiges i Riksbanken hörande, meddela erforderliga bestämmelser.“

Sedan föredragning skett af detta förslag, yttrade

Herr E. G. Boström, som inom Utskottet anmält reservation mot samma förslag: Såsom det synes af min vid betänkandet fogade reservation, har jag hyst och hyser ännu någon betänklighet i fråga om öfverensstämmelsen mellan det af Utskottet här föreslagna beslut och ett par stadganden i grundlagen. Regeringsformen säger nemligen i § 72: “Riksbanken förblifver under Riksdagens egen garanti och värd, så att den ostörd må förvaltas af de Fullmäktige, Kamrarne dertill förordna, efter de ordningar, stadgar och reglementen, hvilka redan gjorda äro eller vidare af Riksdagen göras kunna“. Vidare finner man i 111 § af samma grundlag följande stadgande: “Riksdagens Fullmäktige och Revisorer kunna ej, i och för sin befattning, emottaga befallningar utan af Riksdagen allena och enligt dess instruktioner ej eller till redo och ansvar ställas, utan efter Riksdagens beslut.“ Med dessa tvenne grundlagsstadganden synes mig icke stå rätt väl tillsammans, att Kongl. Maj:t skall — visserligen efter bankofullmäktiges hörande — meddela de bestämmelser, som erfordras för att kontrollera de räkningar, som de enskilda bankerna skola föra med Riksbanken. Bankofullmäktige hafva icke heller hyst samma åsigt som Utskottet, utan hafva i följd deraf i den första af de tvenne detta betänkande bifogade skrifvelser uppstått ett par andra bestämmelser rörande denna kontroll. Den ena var, att kontrollen skulle utöfvas af Riksbanken. Inom Utskottet talade man visserligen härom, men då man stannade vid det beslutet, att Kongl. Maj:t skulle lemna bestämmelser uti ifrågavarande hän-

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kroneseđlar.
(Forts.)*

seende, ingick man icke närmare uti frågan. Det anfördes dock såsom ett skäl, hvarför ej Riksbanken sjelf borde omedelbarligen utöfva kontrollen, att man ej borde tillåta Riksbankens styrelse att öfverse en konkurrerande enskild banks ställning. Men meningen har blott varit, att Riksbanken skulle kontrollera endast det vexelförskott i femkroneseđlar, som de enskilda bankerna innehafva. Den andra bestämmelsen, hvarom bankofullmäktige hemstälde, var att de skulle ega rättighet att under vissa förhållanden indraga hela vexlingsförskottet. Äfven detta förslag diskuterades ej af förut nämnda orsak omständligare. Med ett ord de båda förslagen, som sålunda af bankofullmäktige afgifvits, hafva icke blifvit inom Utskottet fullständigt diskuterade. Jag anser det derföre vara skäl att Kammaren återremitterar denna punkt till Utskottet, så vida Kammaren delar min åsigt, att Kongl. Maj:t icke bör ega rätt att ingripa i Riksbankens förvaltning, utan att denna förvaltning tillkommer Riksdagen ensam.

Herr Danielsson: Oaktadt jag mycket gerna vill bidraga till denna frågas lösning, tror jag dock att Utskottet borde vid denna punkt hafva något mer än som skett fäst sig vid bankofullmäktiges yttrande. Jag tror att man icke bör så ensidigt låta bestämmelser utgå, med hvilka bankofullmäktige, enligt min åsigt, borde hafva att göra. Det är märkvärdigt att Utskottet i vissa fall fästat synnerligen stor vikt vid bankofullmäktiges yttrande, t. ex. i fråga om tiokroneseđlarnes indragning, men då bankofullmäktige uttalat den åsigt, att fullmäktige borde hafva särskild rätt att tillse huru det af Riksbanken lemnade vexelförskott handhafves, då har Utskottet icke velat följa med bankofullmäktige. Jag tror, lika med den siste talaren, att dessa betänkligheter äro af sådan vikt, att Kammaren bör vidtaga en förändring i denna punkt af Utskottets förslag. Jag vill dock icke i likhet med honom yrka punktens återremitterande till Utskottet, utan jag föreställer mig att punkten, sådan som den af Utskottet är föreslagen, kan helt och hållet få kvarstå, dock med det tillägg, bankofullmäktige föreslagit; jag tror att sålunda skulle vinnas just hvad som borde vinnas, nemligen utsträckt bemyndigande för bankofullmäktige att tillse, huru Riksbankens utlånade sedlar och vexlingsförskott handhafvas.

Jag anhåller sålunda hos Herr Talmannen om proposition på bifall till Utskottets förslag i den nu föredragna punkten med det tillägg, att Riksbanken förbehålles rätt att, när fullmäktige så finna lämpligt, låta genom inventering hos enskild banks vare sig hufvud- eller afdelningskontor förvissa sig så väl om den inneliggande delen af vexlingsförskottet som om rigtigheten af de uppgifter öfver samma behållning, hvilka för kontoret blifvit afgifna, äfvensom att, derest felaktighet i uppgifterna öfver den utelöpkande delen af vexlingsförskottet upptäckes eller förskottet missbrukas genom dess användning i annan ordning än som i allmänhet är vanligt med en kassatillgång i småsedlar, fullmäktige må ega rätt att uppsäga hela förskottet inom viss tid. Detta tillägg

är ordagrant lika med af fullmäktige sjelfve föreslagna stad-
gande för kontrollen öfver dessa vexlingsförskott; och jag tror
icke att det kan vara skäl att Riksdagen undandraget fullmäk-
tigue detta förtroende. I den händelse Kammaren bifaller detta
förslag, torde äfven en sammanjemkning af de båda Kamrarnes
beslut kunna ske. En återremiss tjenar deremot till intet, då
Första Kammaren redan fattat beslut i frågan.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: Emot den siste högt ärade talaren vill jag
endast göra den anmärkningen, att här icke är fråga om något
slags kontroll öfver Riksbanken eller om att lemna Kongl. Maj:t
något insteg i dess styrelse och förvaltning, utan endast om till-
synen öfver privatbankerna och deras görande och låtande. Här
gäller således icke att inrymma någon rätt åt Kongl. Maj:t att
på något sätt befatta sig med Riksbanken, utan endast om att
gifva Riksbanken rätt att med hänsyn till de lemnade låneför-
skotten utföra kontroll öfver de enskilda bankernas verksamhet.

Hvad nu den ifrågavarande kontrollen beträffar, är frågan i
denna punkt verkligen mycket enkel. Det är nemligen endast
fråga om att tillse att icke de enskilda bankerna uppgifva ett
lägre belopp utelöpande sedlar, för hvilka de till Riksbanken skola
erlägga ränta med två procent första året och tre under de derpå
följande fyra åren, än dem de verkligen hafva ute i rörelsen, så
att de icke missbruka det dem lemnade vexlingsförskottet sålunda
att de, för att bereda sig en obetydlig räntevinst, uppgifva anta-
let deraf utelöpande småsedlar mindre än det verkligen vid hvarje
särskild tid är. Men för det första är det väl icke tänkbart att
de skulle våga göra sig skyldiga till en dylik förfalskning af räk-
enskaperna, som för sådant ändamål ovilkorligen måste ega rum;
och för det andra, kan man väl icke tro att Kongl. Maj:t, som
har sig anförtrodt kontrollen öfver alla enskilda banker och hela
deras görande och låtande samt har att noggrant öfvervaka en
så väsentlig omständighet som den huru de begagnade sin sedel-
utgifningsrätt och huru mycket sedlar de under årets lopp hafva
utelöpande ej skulle kunna tillräckligt noggrant kunna kontrol-
lera denna vida mindre viktiga sak. Då Kongl. Maj:t redan nu
har rättighet att, när helst honom för godt synes, genom dertill
särskildt förordnad person undersöka privatbankernas tillstånd
och förvaltning, oafsedt den af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande
i länet tillsatta kontrollant, kan jag alldeles icke inse, att vi sär-
skildt böra gifva Riksbankens herrar fullmäktige någon slags in-
venteringsrätt, för att sålunda hindra de enskilda bankerna att
genom förfalskning af sina räkenskaper göra en räntevinst som i
alla fall aldrig kan blifva af någon betydelse. Då dessutom Riks-
banken skulle vara berättigad att genom sina fullmäktige låta
Kongl. Maj:t veta sin åsigt om huru kontrollen öfver de enskilda
bankerna beviljade vexlingsförskott, från Riksbankens synpunkt
sedt, borde utföras, tror jag för min del att Utskottet gjort full-
komligt riktigt i att icke följa hvad Bankofullmäktige i detta hän-

*Om utgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronosedlar.
(Forts.)*

seende föreslagit. Att Bankofullmäktige, då de velat förskaffa sig en sådan rätt att inventera de enskilda bankerna för att, när helst dem bäst syntes, kunna kontrollera de utlemnade vaxlingsbeloppen, handlat endast af intresse för Riksbankens säkerhet mot förluster, derom är jag fullt och fast öfvertygad. Men för min del anser jag att man bör betrakta saken ur en mera allmän synpunkt och att Kongl. Maj:t derföre bör utöfva denna kontroll. Jag kan således icke annat än tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Med anledning af Herr Danielssons yttrande, att, i händelse af bifall till hans förslag, en sammanjemkning af Kamrarnes olika beslut genom Utskottets försorg borde kunna ske, ber jag, som suttit i sammansatta Utskottet och känner de försök, som der förut gjorts att sammanjemka åsigheterna, få säga, att arbetet att sammanjemka tvenne så stridiga åsigheter, som dem, huruvida Kongl. Maj:t eller Riksbanken skall utöfva kontrollen öfver privatbankernas sedelrörelse, torde icke så lätt låta sig göra.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Torpadie: Då jag nyss tog mig friheten att begära ordet, visste jag icke att Herr Lyttkens redan gjort det. Jag är till alla delar af honom förekommen och vill derföre inskränka mig till att med honom instämma, så väl hvad angår hans yttrande som hans yrkande.

Herr E. G. Boström: Äfven om Riksbankens fullmäktige haft tillfälle att yttra sig, innan Kongl. Maj:t fattar sitt beslut om huru kontrollen öfver de enskilda bankerna skall utöfvas, är det derför ingalunda säkert att Kongl. Maj:t kommer att fatta sitt beslut i öfverensstämmelse med fullmäktiges åsigt, ty han fäster naturligtvis dervid det afseende han finner skäligt.

Jag har aldrig trott att saken i och för sig skulle ega någon särdeles stor praktisk betydelse, och jag har ej heller föreställt mig, att de enskilda bankerna genom origtiga uppgifter skulle söka undandra sig den ränta, som åligger dem att för erhållna vaxlingsförskott till Riksbanken erlägga. För mig har frågan betydelse endast såsom berörande principen, huruvida Riksdagen ensam skall ega att handhafva Riksbankens förvaltning eller om äfven Kongl. Maj:t skall deltaga deruti. Enligt grundlagen är det oförtydbart att Riksbanken skall stå under Riksdagens omedelbara vård. Herr Lyttkens har visserligen påstått att den kontroll, hvarom nu är fråga, endast skulle afse de enskilda bankerna, och ingalunda Riksbanken; men då af dessa räkningar skall framgå, om de vaxlingsförskott de enskilda bankerna erhållit, äro i deras kassor ineliggande eller i den allmänna rörelsen utsläppte, och då de i kassorna liggande sedlarne ej skola beräknas som utelöpande, så blifva af dessa räkningar beroende Riksbankens egna uppgifter å utelöpande sedlar. Kontrollen rör sålunda, synes mig, ovedersägligen äfven Riksbankens egen förvaltning och

är af ej ringa vigt. Än större är dock frågans principiella betydelse.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronosedlar.
(Forts.)*

Herr Sjö: Då man af de officiella rapporter, som månadligen afgifvas af de enskilda bankerna till Kongl. Finans-departementet, finner uppgifter, som i många hänseenden tycks stå i strid emot hvarandra, har jag i likhet med Herr Danielsson allt skäl att icke biträda Utskottets förslag, utan anser, lika med honom, att slutet af denna punkt bör hafva den lydelse, Bankofullmäktige föreslagit.

För att belysa sanningen af mina påståenden, att, enligt mitt förmenande, den nuvarande kontrollen öfver privatbankerna icke är sådan den bör vara och att den lemnar mycket öfrigt att önska, ber jag då jag, för tillfället känner mig något illamående, att Herr Talmannen behagade medgifva att, då det anförande jag för Kammaren önskade få föredraget och de många siffror det innehåller, icke heller kunna tillåta mig att muntligen anföra dem, måtte låta detsamma af Herr Kanslisten inför Kammaren uppläsas och får jag samtidigt anhålla om Kammarens öfverseende för att jag dermed upptager Kammarens tid.

Anförandet var af följande lydelse: I § 13 af Kongl. kungörelsen den 12 Juni 1874 stadgas, *dels* att af hvarje sedelutgifvande enskild banks "grundfond" minst 60 procent skola förvandlas till "grundfondshypotek", och *dels* att af dessa grundfondshypotek minst hälften skall bestå af "*lätt säljbara*", räntebärande obligationer." I följd häraf och då en myckenhet af med Konungens tillstånd här i landet utgifna obligationer visat sig vara, om icke rent af osäljbara, likväl ingalunda "*lätt säljbara*", till pris, som motsvara det värde, hvartill de möjligen ingått uti sagda grundfondshypotek, synes vårdnaden om allmänt väl kräfva, det nädanefter må uti bankrapporterna uppgifvas, ej mindre *hvilka slags* obligationer hvarje bank såsom grundfondshypotek innehar, jemte det sammanlagda beloppet af hvarje särskildt slag, än ock *till hvad procent* af nominella värdet desamma såsom hypotek antagits. Härigenom skulle nemligen allmänheten ega en viss kontroll, huruvida det fall möjligen är för handen, hvarom talas i § 35 af ofvan berörda allmänna författning; och nyttan deraf behöfver ej närmare framhållas. En förändring uti formuläret för bankrapporterna synes fördenskull vara i denna del af behof påkallad och önskvärd.

Tager man emellertid under skärskådande kolumnen för "*grundfondshypotek*", i det skick ifrågavarande formulär sig för närvarande befinner, och lägges derjemte märke till hvad förutnämnda Kongl. kungörelse den 12 Juni 1874 innehåller, så kan man icke undgå att känna sig fattad af djup förvåning och har svårt att värja sig för hvarjehanda mörka tankar. Grundfondshypotek kunna nemligen väl *ökas* (§ 25) och *utbytas* (§ 14 mom. 2), men icke *förminsas* i annat fall, än då behofvet sådant kräfver för infriande af bankens utelöpande sedlar (§ 30), hvarvid ändock fordras Konungens Befallningshafvandes tillstånd för att få använda större eller mindre del af bankens grundfondssäkerheter. Men

Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)

hvad visa, detta oaktadt, bankrapporterna för sistlidet år 1878? jo! att af våra till antalet 28 sedelutgifvande enskilda banker blott 7 hafva ökat sina grundfondshypotek, ehuru ej med större belopp än tillhopa kronor 218,771: 01, under det att 12 minskat sina hypotek med sammanräknadt kronor 1,688,797: 27, deraf ej mindre än kronor 786,590 faller på en enda bank, *Skånes*, samt i rundt tal kronor 650,000 belasta trenne andra banker, nemligen:

<i>Mälareprovinsernas</i> bank	kronor 218,834.
<i>Skaraborgs Läns</i> „	” 233,300.
<i>Westerbottens</i> „	” 198,400.

Af återstående 9 banker, hvilka deremot bibehållit sina grundfondshypotek vid samma höjd den 31 December, som de egde den 31 Januari, finnes *Hernösands* bank väl hafva under en månad gjort inkräkting derpå med ej fullt 4,000 kronor, men detta rättades genast; och *Kopparbergs*, *Östergötlands*, *Örebro*, *Stockholms*, *Norrköpings*, *Sundsvalls*, *Gesteborgs* och *Helsinglands* banker visa hela året igenom samma sifferbelopp.

Af här ifrågavarande kolumn röjes vidare, att *Skånes* bank har skiljaktiga uppgifter för hvarje månad; *Smålands* bank under 11; *Wenersborgs* bank under 10; *Wermlands*, *Mälareprovinsernas*, *Hallands* och *Westerbottens* banker under 9; *Wadstena* och *Christianstads* under 8; *Christinehamns* och *Kalmar* under 7; *Göteborgs*, *Uplands* och *Gotlands* under 6; *Bohus Läns* och *Oskarshamns* under 5; *Skaraborgs Läns* och *Borås* bank under 4; *Södermanlands* under 3; samt äntligen *Hernösands* bank under 2 perioder af året, hvilket, enär äfven för de banker, hvilka i det hela ökat sina grundfondshypotek, vissa månader hafva att uppvisa större eller mindre ned-sättningar deri, otvetydigt uppenbarar å ena sidan ett nästan oförlåtligt behof i och för utelöpande sedlars inlösen, och å andra sidan en medgörlighet hos Konungens Befallningshafvande i nog stor utsträckning, om icke kan hända rättare en oförlåtlig slapphet i tillsynen å grundfondshypotekens nedläggande i allmänt förvar, samt i vården om dessa till allmänhetens betryggande afsedda säkerheter.

Fäster man sig härefter vid de särskilda talen i förevarande kolumn, så stöter man på högst besynnerliga och fast otroliga förhållanden. Enligt hvad ofvan erinrats, skola minst 60 procent af grundfonden för sedelutgifvande enskild bank förvandlas till grundfondshypotek, deraf minst hälften bör bestå af lätt säljbara, räntebärande obligationer, under det att den öfriga delen utgöres af in-teckningar i fast egendom efter stadgad grund. Således och emedan ifrågavarande grundfonder, efter hvad af de särskilda bankkottrojerna kan inhämtas och af bankrapporterna jemväl utvisas, samtligen sluta på jemt 100- eller 1000-tal kronor, samt tillika några obligationer å svenskt mynt ej finnas med lägre valör än 100 kronor, bör vara uppenbart, att grundfondshypotek som består af obligationer, icke kan, så vida de beräknas *al pari*, lyda på annat än jemna hundratals kronor. Hvad åter in-teckningarna beträffar, så ligger det visserligen inom möjligheten att dessa kunna vara ställda på allehanda ojemna belopp, ej allenast af

kronor utan äfven i öretal; men föga troligt är i alla fall, att så är händelsen med dem, som användas till bankernas grundfondshypothek, enär i affärlifvet eljest dylikt näppeligen förekommer. Vid sådana förhållanden är det fenomen, som här ifrågavarande kolumn lägger i dagen, nemligen att de här framföre namngifna 20 bankernas grundfondshypotek icke blott för summan i kronor sluta med alla möjliga sifror utan äfven, hvad öretal beträffar, förete ej mindre än 14 skiljaktiga belopp, ej lätt att nöjaktigt förklara. Särskildt förtjenar äfven uppmärksamhet, hurusom för *Bohus Läns* bank grundfondshypoteken uppgifvas vid slutet af Februari och Mars månader hafva bestigit sig till kronor 782,382: 34, men i April, Maj och Juni till kronor 782,382: 24. Ty äro dessa skiljaktiga uppgifter båda sanningsenliga, må man väl spörja, huruledes en minskning af endast 10 öre må någonsin hafva kunnat uppkomma.

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem-kronosedlar.
(Forts.)

Vänder man sig åter till kolumnen för sjelfva "grundfonderna" jemte hvad dermed sammanhänger, det vill säga antalet af "lotter" och "lottegar"; så saknas ej heller här anledning till anmärkningar.

Såsom väl är känt, bestämmes genast vid bildandet af bankbolag med sedelutgifningsrätt samt vid oktrojens beviljande, så väl grundfondens belopp som lotternas storlek, hvad "solidariske bolagsmän" angår. Men som i gemen härmed fastställes icke blott ett minimum af grundfonden, utan äfven ett maximum för densamma, faller det af sig sjelf, att lotternas antal vid olika tider beror af grundfondens ståndpunkt inom de sålunda utstakade gränserna; och att sådan fond kan växa, intill dess högsta tillåtna beloppet uppnåtts, är likaledes sjelfklart. Men att den vid någon tidpunkt kan få förminskas, är deremot icke lofgifvet. Fastmera innehåller § 12 i meranämnda Kongl. kungörelse den 12 Juni 1874 uttryckligen, att, så länge bankrörelsen fortfar, "insatt grundfond, äfvensom sådan reservfond, som på grund af bolagsreglorna blifvit bildad, ej må genom utdelning minskas;" hvilket naturligen också innebär, att sådan minskning ej heller får ske på annat sätt än genom utdelning, och allra minst efter bankstyrelsens fria skön. Granskas emellertid siffrorna i denna kolumn, så finnes för enskilda banken i *Wenersborg* grundfonden utförd med följande belopp:

för månaderna Januari—Juni	Kronor	1,432,000: —
" Juli—September	"	1,422,000: —
" Oktober	"	1,418,500: —
" November	"	1,413,000: —
" December	"	1,410,000: —

Ser man åter på uppgifterna å antalet af lotterna och deras egare, så springa ännu flera märkliga förhållanden i ögonen.

I § 5 mom. 1 af förberörde Kongl. kungörelse stadgas, såsom bekant är, att "solidarisk bolagsman, dess arfvinge eller sterbhusdelegare ej vore berättigad att under oktrojtiden ifrån bolaget atgå eller någon af sina lotter å annan person öfverlåta, med mindre bolaget dertill samtyckt, hvarom begäran skall skriftligen

Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronosedlar.
(Forts.)

anmälas hos styrelsen och pröfvas å den ordinarie bolagsstämma, som hålles under *nästföljande räkenskapsår*“. Alltså kan någon förändring i lottegarnes personal icke lagligen ega rum mera än *en gång om året*, nemligen vid ordinarie bolagsstämma. Med sådant i minnet tager det sig nog underligt ut, då *Skånes* bank har i hvarje månad, eller *12 gånger*, skiljaktiga uppgifter å lottegares antal sistlidne år, *Mälardalens* bank *9 gånger*; *Sundsvalls* och *Hernösands* banker *7 gånger*; *Stockholms* och *Gotlands* *5 gånger*; *Örebro*, *Wenersborgs* och *Christinehamns* *4 gånger*; *Kopparbergs*, *Bohus Låns* och *Oscarhamns* banker *3 gånger*, medan *11* banker visa förändring en enda gång, och *5* hafva alltjemt samma siffror oförändrade. — I förbindelse härmed må äfven anmärkas ett par andra omständigheter. Hurusom *Wenersborgs* bank visar under senare hälften af sistlidet år ett fortgående *diminuendo* i grundfonden, är redan omförmäldt; och att samtidigt härmed följde en successiv förminskning i lotternas antal, är helt förklarligt. Men då för månaderna Januari till och med Juni antalet upptages till 2,864, för Juli—September till 2,844, för Oktober till 2,837, samt för November och December till 2,826, måste anmärkas, att denna uppgift för sistnämnda månad står i öppen strid med den för samma månad utförda grundfondssumman. Ty eftersom lotternas storlek i denna bank är 500 kronor, måste med 2,826 lotter grundfonden blifva, på sätt november månads rapport också innehåller, kronor 1,413,000, icke kronor 1,410,000 såsom i rapporten för December står att läsa. Ett påtagligt fel är sålunda här för handen; och om det ligger uti grundfondssumman eller i lotternas uppgifna antal, kan med hänseende till bankrapporternas tillförlitlighet eller icke vara alldeles likgiltigt. Det fortlever emellertid äfven i rapporten för Januari månad innevarande år.

I samma kolumn träffas vidare en annan siffra, som troligen också är oriktig, ehuru förhållandet icke låter sig med lika ögonskenlighet bevisas. För *Sundsvalls* bank uppgifves nemligen i April månad lotternas antal till 67; hvilket, emedan rapporterne såväl för Mars som för Maj till och med Augusti hafva talet 267, gör misstänkt, att på förstnämnda ställe begynnelsesiffran 2 blifvit uteglömd — en förmodan, som äfven vinner styrka genom en jämförelse af slutsummorna i kolumnen under de nämnda månaderna. Men huru som helst: icke äro sådana förhållanden egnade att ingifva särdeles förtroende för bankrapporterna. Att i öfrigt någon fullständig kontroll å siffrorna deri ej låter sig utöfvas ifrån allmänhetens sida, ligger i sakens natur; och man får åtnöja sig med att utröna, om uppenbara origtigheter i desamma äro att träffa. För omdömet rörande dessa rapporters tillförlitlighet och värde kan sådant emellertid göra alldeles tillfyllest; och några ytterligare iakttagelser må fördenskull här framläggas til betraktande.

Det bör icke kunna vara för någon obekant, att i följd af Kongl. kungörelserna den 9 Januari 1846, 20 Maj 1864 och 12 Juni 1874 våra enskilda banker aldrig egt rätt att utgifva sedlar å andra valörer, än som motsvara 5, 10, 100, 500 och 1000 kronor.

Men hvad de fleste nu lefvande sannolikt ej känna, är: att de sex *Om åtgärder i och för in-* *dragning af* *enskilda ban-* *kernas fem-* *kronesedlar.* *(Forts.)*
 äldsta privatbankerna hade före år 1864 uti sina då gällande oktrojer sig tillåtet att utgifva sedlar till valör af 2 riksdaler banko, eller 3 kronor. Af sådana sedlar är tillvaron efter mera än 30 års förlopp föga trolig såsom ännu i rörelsen gängse bytesmedel; men i alla fall gäller så väl för dessa äldsta som för de efter 9 Januari 1846 tillkomna 22 enskilda bankerne, att uti de kolumner, som bära till öfverskrift: "Utelöpande egna banksedlar", samt "kassa i andra enskilda bankers sedlar", hvarje summa ovilkorligen måste sluta med siffran 5 eller 0 i den förra kolumnen hvad de 22 bankerna angår och uti den senare för hvilken bank som helst åtminstone vara jemt delbar med 3. Hvad visa emellertid bankrapporterne i detta hänseende? Jo! Se här!

För de fem äldsta bland våra enskilda banker förekomma i hvarje månad ej blott summor i kronor, utan till och med i öretal, de der bära tydligt vittne om så mycket mera som *skillings-* eller *öresedlar* ej någonsin fått af de enskilda bankerne utgifvas. Såsom exempel härpå anføres utur uppgifterna för Januari månad sistlidet år från kolumnen för "utelöpande egna banksedlar".

Skånes banks	kronor	8,036,580:	75.
Wernlands banks	"	1,481,110:	50.
Kopparbergs banks	"	1,638,349:	—
Östergötlands banks	"	1,135,467:	50.
Smålands banks	"	2,060,012:	—

Ser man åter på kolumnen för *kassa i andra enskilda bankers sedlar*", så upptages:

för Januari: hos <i>Sundsvalls bank</i>	kronor	3,877:	—
" " " <i>Hernösands</i> "	"	47,706:	—
" Februari " " "	"	26,364:	—
" " " <i>Uplands</i> "	"	204,902:	—
" April " <i>Örebro</i> "	"	144,934:	—
" " " <i>Hernösands</i> "	"	14,368:	—
" Maj " " "	"	77,219:	—
" Juni " " "	"	32,774:	—
" " " <i>Örebro</i> "	"	37,074:	—
" Juli " " "	"	91,413:	—
" " " <i>Hernösands</i> "	"	46,004:	—
" Augusti " <i>Örebro</i> "	"	22,977:	—
" September " " "	"	94,308:	—
" Oktober " " "	"	65,891:	—
" " " <i>Hernösands</i> "	"	32,733:	—
" November " " "	"	12,022:	—
" " " <i>Gefleborgs</i> "	"	15,211:	—
" " " <i>Örebro</i> "	"	34,026:	—
" December " " "	"	29,549:	—
" " " <i>Hernösands</i> "	"	50,704:	—

af hvilka summor, såsom man ser, ingen låter sig jemt delas med 5, och endast 8 med 3, så att hvarenda en kan skäligen misstänkas vara felaktig, synnerligen som, när sedlar på det för snart 33 år sedan aflysta beloppet, 2 riksdaler banko, ögonskenligen icke

Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronosedlar.
(Forts.)

under sistlidet år ingått till 23 af våra enskilda banker, ingen anledning gifves, hvarföre de skulle hafva letat sig väg till just de 5, hvilka här namngifvits.

Möjligen skulle hos en och annan den tanken vilja göra sig rum, att sådana siffror, som de ur ifrågavarande 2:ne kolumner nu anförda, kunna bero af en tillfällig misskrifning; men oafsedt, att i offentliga handlingar af detta slag fel af dylik beskaffenhet voro ousäktliga och fördenskull ej få antagas, vederlägges denna föreställning vid minsta undersökning. Ty går man tillbaka till rapporterna för de närmast föregående åren, så finner man i motsvarande kolumner enahanda fel på snart sagdt otaliga ställen och de återfinnas jemväl i rapporterna för innevarande år; hvaraf synes att de nog äga häfd.

Uti kolumnen för "*räntebärande obligationer*" spåras ej mindre abnorma förhållanden. Enligt hvad i fråga om grundfondshypoteken redan erinrats, gifves det icke några å svenskt mynt lydande obligationer med lägre valör än 100 kronor; hvaraf oeftergifligen följer, att summan af de obligationer, en bank innehar, måste lyda å fulla 100- eller 1,000-tal kronor. Emellertid visar sig i denna kolumn, att af de 27 enskilda banker, som ega dylika obligationer, endast 3 uppgifvit härmed enstämmade belopp; hvilket dock samtidigt icke skett för mera än två månader. Ifrågavarande banker äro:

Hallands, för hela året	kronor	9,800: —
(Christinehamns, för Januari—Juli	"	280,000: —
Gotlands, " Juni—December	"	104,500: —

I öfrigt framställa siffrorna i denna kolumn den mest brokiga tafta, såsom en hvar vill finna, om han gör sig mödan att uppätta ett sammandrag af bankrapporterna i denna del. Och att icke de ojemna, uti ej mindre än 147 fall med hvarjehanda öretal slutande summorna kunna bero af *räntetillägg*, bevisas af samma förhållanden, som i afseende på grundfondshypoteken blifvit anförda, nemligen att åtskilliga banker hafva hela året igenom ett och samma belopp, jemte det, att flertalet visar under på hvarandra följande månader alldeles lika summor, medan blott tre — *Skånes, Stockholms* och *Uplands* banker — hafva för hvarje månad skiftande uppgifter. Möjligen skulle en förklaring af de underliga siffrorna så väl här som i kolumnen för grundfondshypotek kunna finnas deri, att obligationerna bokförts, icke efter deras nominella värde utan efter det högre eller lägre pris, hvartill de måhända förvärfvats; men äfven med antagande häraf torde ändå icke alla tvifvelsmål i afseende på denna kolumn vara undanröjda, och så mycket ögonskenligare framställer sig behovet af förändring i formuläret för bankrapporterna, genom hvilken borde kunna vinnas upplysning äfven i den viktiga frågan, huruvida de uti kolumnen för "*räntebärande obligationer*" upptagna summor ingå uti "*grundfondshypoteken*" eller icke.

De iakttagelser, för hvilka jag nu redogjort, kunna, utan att ändå härvid tillämpa efter bokstafven, och i all sin stränghet, den kända sedelagen: *Den som är saker i ett, han är saker i allt*,"

göra ganska ursäktligt, om man just icke kan på det hela hysa synnerligen stort förtroende till berörda bankrapporter. Af dem framgår emellertid alldeles ovedersägligt ett förhållande, hvarpå uppmärksamheten icke kan nog fästas. Dessa rapporter visa nemligen att de enskilda bankerna till stor del röra sig med, samt följaktligen till väsentlig del hemta sin vinst ifrån rent af fiktiva tillgångar.

Om åtgärder i och för indragning af enskilda bankernas fem-kronesedlar.
(Forts.)

Vill man göra sig bekant med de enskilda bankernas tillgångar och öppnar bankrapporter exempelvis för 30 September 1878, så visar kolumnen för "grundfond", insatt af så väl "solidariska bolagsmän" som "kommandit delegare", sammanräknadt ett belopp af kronor 58,247,800; och då härtill lägges: "Reservfond" kronor 10,026,257: 38, samt "för framtida behof afsatta" kronor 3,029,306: 72, finnas de 28 enskilda bankerna ega i egna medel en tillgång af tillhoppa..... kronor 71,303,364: 10.

Häraf äro dock fästade:

Uti grundfondshypotek	kronor	45,791,048:	81.
„ reservfonds d:o	„	2,874,930:	17.
„ fastigheter	„	1,469,866:	20.
„ inventarier	„	239,298:	71.
		50,375,143:	89.

så att såsom rörlig fond endast finnas kronor 20,928,220: 21. Jemföres nu härmed hvad dessa banker hade samma dag, den 30 September 1878, "utelöpande uti egna banksedlar", hvilket upptages till kronor 55,068,951: 75, så faller utan möjlighet af gensägelse klart i ögonen, att denna sedelcirkulation öfverskjuter samma bankers egna rörliga fond med ej mindre än en summa af kronor 34,140,731: 54, hvilket öfverskott visar sig en half gång till så stort, om ifrån rörliga fonden afräknas i kassa befintliga kronor 17,612,816: 50. Men då af en sådan sedelstock hemtas en ofantlig vinst, skördas denna ovedersägligen utaf ett i ordets fulla mening fiktivt kapital. Att de enskilda bankbolagen, i följd af sina egande oktrojer och gällande banklag, varit och äro dertill alldeles berättigade, må vara sant; men att de 10,142 personer, hvilka enligt sagda månads rapport skulle utgöra "lottegarne" i dessa enskilda banker, skola åtnjuta fördelen af någon vinst, hvilken som helst, utaf kapital, som de icke ega: dertill kan väl ingen påstå, att det gifves i förnuft och rättvisa minsta grund. Och då härjemte berörda vinst erhålles genom en minskning uti Riksbankens i omlopp varande sedelstock samt deraf beroende inkomst, och följaktligen på det allmännas bekostnad, borde icke kunna gifvas minsta tvekan derom, att all sedelutgifningsrätt måste de enskilda bankerna helt och hållet fräntagas. Naturligtvis kan sådant icke ske, så länge deras nu varande oktrojer räcka; men vid dessas utlöpande tid efter annan bör mistningen af privilegiet af sedelfabrikation alltid utgöra ett oeftergiftigt vilkor för erhållandet af förnyad oktroj. Och att i sådan syftning sjelfva banklagen undergår snar förändring är af vigt, dels för att hindra uppkomsten af nya banker med sedelutgifningsrätt, och dels

Om åtgärder för att de nu tillvarande må i tid få kännedom om hvad dem
 § och för in- förestår.

dragning af
 enskilda ban-
 kernas fem-
 kronosedlar.
 (Forts.)

Huru stor vinst sedelutgifningsrätten på de sista 20 åren till-
 skyndat de enskilda bankerna i vårt land, är utan tvifvel ogör-
 ligt att med visshet bestämma; men efter låg beräkning torde den
 kunna skattas till omkring 3 millioner kronor om året; och något
 hvar förmår säkert fatta, hvilket allmänt gagn kunnat på mång-
 faldigt sätt beredas, om dessa millioner ingått uti Riksbanken
 samt dymedelst kommit statsverket på ett eller annat vis till godo,
 i stället för att hamna i de 10,000 individernas fickor. Tänker
 man sig dock, att ännu flere banker af detta slag uppstå, likasom
 1864 och 1865, då 10 sådana fingo sin första oktroj, samt att
 dessa sprida sin verksamhet i allt vidare kretsar; men tänke man
 tillika, att omsider såpbubblan brister sönder, samt en afsällska-
 pet går i qvaf, såsom det nyligen hände med Glasgows bank och
 andra likartade banker i främmande länder; hvad är då såsom
 oundvikligt att förese? — jo! att en stormlöpning af sedelinne-
 hafvarne ögonblickligen företages emot samtliga dessa enskilda
 banker, ibland hvilka det då är en lycka, om någon enda står
 uppe. Men emedan, oafsedt sedelskulden, dessa banker hafva hos
 sig inestående främmande och enskildas medel i oerhörd mycken-
 het — summan deraf, de utländska skulderna oberäknade, upp-
 gick enligt rapporten för Februari månad innevarande år till
 mera än 179 millioner kronor —, är det icke endast sedelinnehaf-
 varne som deltaga i stormandet på de enskilda bankerna; och
 hvilken omstörtning i förmögenhetsvilkor härvid måste vara att
 befara, kan man omöjligen föreställa sig; och för att afvärja denna
 finnes efter mitt förmenande blott *en* utväg, hvilken nyss af mig
 angifvits: *Sedelutgifningsrättens snara borttagande från de enskilda
 bankerna.* För att emellertid ställa en sådan åtgärd i sin rätta
 dager, äro ett par anmärkningar i afseende på inflytelsen deraf
 så väl med hänsyn till den allmänna penningrörelsen i landet
 som särskildt på de enskilda bankerne här ej heller utom sin plats.

Hurusom det icke kan komma i fråga att nu med ens och
 helt tvärt aflysa de enskilda bankernas kreditsedlar, är redan
 sagdt. Ibland de 28 bankerna af detta slag är det blott en —
Hernösands bank — hvilkens oktroj går snart till ända, d. v. s.
 under årets lopp. Dernäst kommer *Helsinglands* bank, som fick
 sin oktroj 1873, och sedermera följa 7 banker med oktrojer af år
 1874; 6 med sådana af år 1875, 11 af år 1876, samt slutligen en.
Gotlands bank — med oktroj af år 1877, och *Bohus läns* bank,
 hvars oktroj förnyades den 15 November 1878. Man ser alltså,
 att en rum tid har att förgå, innan de enskilda bankernes sedel-
 utgifningsrätt kan vara till ända; och så mycket mera är *preskri-
 berandet* af deras sedelcirkulation en aflägsen framtids sak. Men
 med detta för ögonen må med skäl frågas, om någon kan tro, att
 allmänna rörelsen skall hafva minsta kännning af de enskilda bank-
 sedlarnes småningom skeende försvinnande under en tidrymd af
 10 eller 15 år. Nej! lika litet vill detta blifva händelsen, som de
 fordna banko- och riksgäldssedlarnes indragande hade någon men-

lig verkan på penningställningen i vårt land. Ej mera nu, än då, gäller det att *förminska kvantiteten af bytesmedel i landet*. Det är endast frågan om att gifva det till viss del en sannare gestalt, i det att ett *lagligt myntrepresentativ* sättes i stället för papper, som väl må hafva i årtal usurperat ett sådant prerogativ, men aldrig må kunna tänkas få detsamma i laglig väg sig tillagdt. Man kan följaktligen vara fullkomligt trygg, att, om sedelutgifningsrättens upphörande för de enskilda bankerna beslutas, några våldsamma brytningar icke skola deraf framkallas i den allmänna rörelsen. utan allting sätta sig i lugn under tidens gång. Beträffande åter de enskilda bankerna sjelfva, så är visserligen klart, att de icke kunna i lika grad efter sedelutgifningsrättens upphörande som derförinnan "*skära guld med täljknifvar*", såsom det heter; men huru som det går för sig att af bankrörelse, äfven utan banksedlar, hemta en ganska god vinst, derpå kunna de 16 aktiebankerna samt kreditaktiebolagen med begränsad ansvarighet gifva fullt bevis. Och är allt detta obestriddigt, så måste äfven erkännas, att åtgärder med sedelutgifningsrättens borttagande ifrån de enskilda bankerna är i allo rättfärdigad, äfvensom att Kongl. Maj:ts till denna Riksdag aflåtna proposition om berörda bankers än ytterligare gynnande medelst bistånd ifrån Riksbanken vid invexlingen af deras 5 och 10-kronesedlar dikterats af en både opåkallad och oförtjent ömhjertenhet för dessa enskilda bankinrättningar — en ömhjertenhet, hvars konsekvenser man derjemte icke haft ögon för. Har Riksbanken väl en gång stått de enskilda bankerna till tjänst vid de nyssnämnda sedelvalörernas invexlande; nog skall man hitta på skäl för att på enahanda sätt bispringa dem vid de öfriga valörernas invexling i framtiden. Men hvad uppoffringar ifrån det allmännas sida häraf kan blifva slutföljden, är ingen i stånd att beräkna.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Forssell: Hvad det upplästa anförandet innehöll af bjert målning af det nuvarande banksystemets fel, hvad det innehöll af anfall på de enskilda bankerna, anser jag mig så mycket mindre nu böra upptaga till något slags bemötande, som det icke var mig möjligt att fullständigt uppfatta detsamma. Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att ett påstående, sådant som att de enskilda bankerna hemta sin vinst af rent fiktiva tillgångar, är något för allvarsamt, för att icke behöfva stöd af bättre bevis än de, som i anförandet förebragtes.

Deremot innehöll anförandet något, som väl egentligen gaf anledning till dess föredragande vid denna punkt, nemligen en till sitt syfte allvarsam anmärkning mot kontrollen öfver de enskilda bankerna och de på den grunden upprättade rapporter. Icke heller dessa anmärkningar var jag i tillfälle att så fullständigt uppfatta, att jag i allo kan lemna genmäle på dem. Det kan icke heller fordras, att jag på stående fot skall till granskning och vederläggning upptaga en sådan mängd siffror, som deri förekommo. Men jag vill fästa mig vid några punkter, som skarpt betonades

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem-kronesedlar.
(Forts.)

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem-kroneseđlar.
(Forts.)

och hvilka tydligt föllo en hvar i ögonen. Det sades, att kolumnerna för af bankerna innehafda räntebärande obligationer möjligen utvisade belopp af obligationer, som också äro upptagna i kolumnerna för grundfondshypoteket och att det således gifves en möjlighet för att i rapporterna till Finans-departementet finnes en dubbel räkning, eller med andra ord, att dessa banker gjort sig skyldiga till bedrägeri i sina rapporter.

Afven för detta antagande var, efter hvad jag kunde uppfatta, icke det ringaste bevis förebragt. Det är på denna anklagelses allvar och på bristen af verklig grund för densamma, som jag velat fästa Kammarens uppmärksamhet.

Det fästes vidare i föredraget stor vigt vid den omständighet, att, ehuru 1864 och 1874 års banklagar icke medgifvit de enskilda bankerna utsläppandet af andra sedlar än dem, som sluta på jemna 10- och 5-tal, likväl i rapporterna förekomme från de fem äldsta enskilda bankerna uppgifter om utelöpande sedlar, slutande på öretal. Mig har denna anmärkning endast förvånat. Det är ju alldeles gifvet att tillåtelsen i 1864 och 1874 års banklagar att utsläppa sedlar endast å jemna 10- och 5-kronetal, icke kan hafva förändrat det faktiska förhållande, att dessa banker fordom utgifvit sedlar på bankomynt och att af dessa sedlar ännu finnas utelöpande, det vill säga ännu icke infriade ett ganska betydande antal. Att bankerna fortfarande balansera dessa sedlar i räkenskaperna, till dess att sedlarne presenteras till inlösen, deri finnes väl ingenting origtigt. Motsatsen skulle vara origtigt. Det som kontrollanten och Finans-departementet hade att göra anmärkning på vore, om ur dessa bankrapporter öfver utelöpande sedlar uteslötes dessa obestriddigen utelöpande valörer.

I första rummet har anmärkaren fäst stor vigt vid den omständigheten, att, om man jemför de enskilda bankernas rapporter, månad för månad, man skall finna, att grundfondshypoteken äro stadda i ständig ökning och minskning. Han drog deraf den slutsatsen, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande allt för släpphänt vakade öfver grundfondshypotekens bibehållande. Han tolkade 15 och 30 §§ i Banklagen så, att, så snart värdepapper blifvit inlagda i grundfondshypoteken, eger banken icke taga något derifrån under annan förutsättning, än i mån af behof för inlösen af sedlar. Denna uppfattning kan icke vara riktig. Det är i lag bestämdt, att de enskilda bankerna skola af sina tillgångar i allmänt förvar nedsätta ett belopp, som motsvarar minst 60 procent af grundfonden. Det är *under* detta belopp, som, för närvarande, grundfondshypoteken icke få nedbringas, utan att det särskilda behof förefinnes, hvarom 30 § förmåler. Om åter de enskilda bankerna finna med sin fördel förenligt att såsom grundfondshypotek nedsätta 75, 90, ja 100 procent af grundfonden eller mera, så är detta något, som banklagen icke förbjuder. Men då äro bankerna också alldeles oförhindrade att minska hypoteket och derå göra uttagningar, intill dess det nedgått till 60 procent. Nu har anmärkaren icke, så vidt jag kunde höra, visat att i någon bank

grundfondshypoteket understiger detta lagliga minimum; och således förfaller hela denna anmärkning.

Jag har icke upptagit flera, än dessa anmärkningar till besvarande. Jag kan naturligtvis icke afgöra, huruvida de öfriga anmärkningarne äro af större, eller mindre, eller af samma ringa värde, som de, hvilka jag nu till bemötande upptagit. Anmärkningarna yttrade sjelf om de enskilda bankerna, äfvensom om rapporterna och kontrollanterna, att den, som gör sig saker till ett, gör sig äfven saker till allt. Jag vill icke begagna mig af rätten att på honom sjelf och hans anmärkningar tillämpa samma tvetydiga rättskipningsgrund.

För öfrigt vill jag, med afseende på den anmärkning, som af en annan talare blifvit framställd mot Utskottets förslag, fästa uppmärksamheten derå, att detta förslag icke efter min uppfattning innebär något försök att ställa Riksbanken under Kongl. Maj:ts uppsigt. Utskottet föreslår endast, såsom också Kongl. Maj:t tänkt sig saken, att Kongl. Maj:t må ega att gifva de enskilda bankerna föreskrifter om afgifvande af uppgifter å den del af vaxlingsförskottet, som hvarje dag i veckan varit utelöpande, äfvensom utöfva kontroll öfver de enskilda bankernas räkning med Riksbanken. Här är icke fråga om, att Kongl. Maj:t skall föra kontroll öfver i Riksbanken befintliga räkningar. Något ingrepp i Riksbankens förvaltning ligger ju icke deruti, att Kongl. Maj:t låter sina embetsmän lemna handräkning för utkräfvande af Riksbankens förfallna fordringar. Lika litet kan något ingrepp i Riksbankens förvaltning vara att befara deraf, att Kongl. Maj:ts embetsmän användas för betryggande af Riksbankens säkerhet och kontrollen öfver de räknenskaper, som de enskilda bankerna föra med Riksbanken. Det är allenast en tjänst, som Riksdagen begär af Kongl. Maj:t, och hvilken jag förutsätter att Riksdagen anser Kongl. Maj:t kunna och böra på ett fullt tillfredsställande sätt fullgöra.

Herr Lyttkens: Efter Herr Finansministerns anförande torde det vara öfverflödigt att här tillägga många ord. Jag vill dock med anledning af Herr Sjös skriftliga anförande göra några erinringar.

Den värde talaren yttrade, bland annat, att den, som gör sig saker till ett, gör sig saker till allt. Denna sats är, enligt mitt förmenande icke riktig, ty man kan vara saker till något utan att derföre vara saker till allt. Och detta bevisas bäst af Herr Sjös eget anförande. Detta är nemligen en sammansättning af rigtiga och origtiga satser. Den första oriktigheten ligger deruti att han icke valt rätt punkt i betänkandet för aflemmandet af denna skrifvelse; ty hvad han har sagt i densamma utgör ju till största delen försök till bevis och, med undantag af början, stöd för hans motion om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar. Men härom talar Utskottet först under 12:te punkten. Det hade således varit lämpligast att Herr Sjö vid den punktens föredragning framkommit med sitt anförande,

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Om åtgärder åtminstone borde han delat på detsamma, så att hvarje del kommit i och för in på dess rätta plats. Att nu, då det är fråga om kontrollen öfver ådragning af de enskilda bankernas räkning med Riksbanken, komma fram med ett förslag om upphörande af privatbankernas sedelutgifningsrätt, anser jag icke vara lämpligt.

(Forts.)

Herr Sjös anförande vittnar om ett djupt studium af bankrapporterna. Han har till och med påpekat såsom en oriktig uppgift att på ett ställe förekommer 24 öre i stället för 34 öre, oaktadt han vid ännu närmare granskning bort finna att denna felaktighet är ett tryckfel. Att tryckfel i bankrapporterna förekomma är ledsamt; men att lägga detta privatbankerna till last anser jag icke lämpligt.

Oaktadt detta djupa studium af vårt banksystem har det icke lyckats Herr Sjö att få en klar uppfattning af frågan, enär han har förväxlat grundfond och grundfondshypotek. Det är sant, man får icke minska grundfonden eller utdela den; men man minskar icke den derföre att man minskar grundfondshypoteken, eller ombyter deras beskaffenhet.

Herr Finansministern har redan upplyst den ärade anmärkaren derom att ännu finnas utelöpande sedlar af en valör mellan fem kronor och en krona. Herr Sjö minnes kanske icke, men vi gamle komma nogsam i håg att vi haft privatbanksedlar af högst olika valörer deribland på 3 rdr b:ko, hvilkas värde reduceradt i kronor är 4 kronor 50 öre. Många af dessa sedlar hafva ännu icke blifvit invexlade, emedan de af en eller annan anledning försvunnit; men till dess de blifvit invexlade, måste de såsom utelöpande upptagas i bankens rapporter, hvilka derigenom kan komma att i slutsumman upptaga öretal.

Jag skall nu icke länge uppehålla mig vid Herr Sjös anförande. Jag vill till hvad jag derom yttrat lägga blott några ord. Den ärade anmärkaren påstod att en del privatbanker förfarit på ett sätt, som närmade sig gränsen af ett tillvägagående, hvilket man kunde beteckna med ett helt annat ord än *misstag*. Såsom exempel härpå framdrogs, att bankernas delegare skulle hafva sökt att undandraga sig den solidariska ansvarigheten genom att afyttra sina aktier utan att, i enlighet med gällande banklag, på ordinarie bolagsstämma fått tillstånd till en sådan omplacering. Med anledning häraf ber jag få erinra, att banklagen visserligen förbjuder bankdelegare att utan ordinarie bolagsstämmas medgifvande afyttra *alla* sina aktier i banken, men deremot finnes för honom icke något hinder att utan ett sådant medgifvande göra sig af med alla aktier *utom en*, ty den solidariska ansvarigheten kvarstår om han har blott en enda aktie.

För öfrigt tror jag att de bevis Herr Sjö anført mot bristfälligheten af den nuvarande kontrollen icke äro af den beskaffenhet att man derpå kan grunda ett förkastande af Kongl. Maj:ts förslag om sättet för kontrollens utförfvande i nu ifrågavarande hänseende, utan den kan hädanefter som hitintills utförfvas genom Finans-departementet och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i

länen. Och jag tror icke att någon af dessa banker gjort sig skyldig till att vilja uppsåtligen vilseleda vederbörande.

Beträffande den senare delen af Herr Danielssons förslag medgifver jag att påföljden af missbruket af vexlingsförskottet kan hafva något skäl för sig. Men Utskottet har icke inlåtit sig i något bedömande häraf; Utskottet har utgått derifrån att vinsten af vexlingsförskottets missbruk vore så ringa, att banken ej ville underkasta sig risken af en räkenskapsförfalskning eller en uppsåtlig oriktig uppgift. Vill Kammaren, att "felaktighet i uppgifterna" öfver den utelöpande delen af vexlingsförskottet skall anses såsom en giltig orsak till vexelförskottets indragning, så har jag för min del intet att deremot invända; men ingen privatbank lärer låta något sådant komma sig till last för den obetydliga räntevinst, som derpå vore att förtjena. För öfrigt är ett dylikt detaljbestämmande ju lätt att intaga som vilkor i kontrakten om vexlingsförskotten och behöfver ej ingå i Riksdagens beslut.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarson: Jag skall icke inlåta mig på något yttrande öfver Herr Sjös anförande, i synnerhet som jag icke hört allt hvad det innehöll och således kanske icke heller rätt uppfattat detsamma. Jag tror dock att Herr Sjös anförande gick ut derpå, att uppgifterna från de enskilda bankerna ej vore fullt tillfredsställande. Huru härmed förhåller sig vill jag dock lemna derhän och skall nu hålla mig endast till den föredragna punkten.

För min del har jag intet att anmärka emot Utskottets förslag angående sjelfva kontrollen öfver det vexlingsförskott Riksbanken skall lemna privatbankerna. Men jag har icke kunnat upptäcka i förslaget någon påföljd för den händelse att missbruk af förskottet skulle förekomma. Jag vill visserligen hoppas att något sådant ej skall inträffa; men möjligheten af ett motsatt förhållande är ju åtminstone tänkbart. I hvilket fall som helst, vare sig att nu missbruk kommer att inträffa eller icke, borde man dock vara betänkt på att fullmäktige måtte med anledning af tilläfvad inträffadt missbruk kunna vidtaga åtminstone någon åtgärd. Om Utskottets förslag oförändradt antages, så vet jag knappast hvad fullmäktige skulle göra, i händelse de af någon från Konungens Befallningshafvande ingående rapport funne, att missbruk i begagnandet af vexelförskottet egt rum. Min åsigt är derföre, att hvad fullmäktige i sitt afgifna utlåtande anfört och Herr Danielsson här förordat i viss mån kan ega fog för sig. Jag menar härmed hvad på sidan 23 i Utskottets betänkande förekommer i fullmäktiges utlåtande, d. v. s. att "derest felaktighet i uppgifterna öfver den utelöpande delen af vexlingsförskottet upptäckes, fullmäktige må ega rätt att uppsäga hela förskottet". Deremot anser jag det icke vara skäl antaga hvad Herr Danielsson i öfrigt föreslagit, likasom jag äfven tror, att fullmäktige gått väl långt i definitioner, då de nästan begärt ett slags förklaring öfver hvad med missbruk i detta fall skall förstås. Det tror jag nog fullmäktige sjelfva ändå kunna bedöma. Mitt förslag blir

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem-kronosedlar.
(Forts.)

sålunda, att i bankoreglementet måtte inrymmas ett stadgande af följande lydelse: "att, derest felaktighet i uppgifterna öfver den utelöpande delen af vaxlingsförskottet upptäckes eller förskottet missbrukas, fullmäktige må ega rätt att uppsäga hela förskottet inom viss tid." Deremot vill jag, som sagdt, icke bifalla fullmäktiges förslag i öfrigt, om förklaring af hvad med missbruk skall förstås; det är nemligen ett ganska sväfvande begrepp och därför torde vara bäst att icke derom reglementera. Men deremot böra fullmäktige vara i tillfälle att vidtaga någon åtgärd, i händelse missbruk skulle yppa sig. Jag anhåller därför om proposition på mitt förslag såsom ett tillägg till den föredragna punkten.

Herr Danielsson: Då jag i viss mån vunnit understöd af den näst föregående talaren och det ändamål jag åsyftat till hufvudsaklig del vinnas äfven på det sätt han föreslagit, så skall jag, om Kammaren kan ena sig om detta förslag, frånträda mitt yrkande och instämma med Herr Carl Ifvarsson.

Herr Sjö: Då jag redan förut så länge besvärat Kammaren med uppläsande af mitt vidlyftiga skriftliga anförande, så skall jag nu icke blifva mångordig. Jag skall därför icke heller ingå i någon vederläggning af Herr Finansministerns anmärkningar, då mitt anförande icke blifvit jäfvadt annat än i allmänna ordalag, utan har jag endast begärt ordet med anledning af ett yttrande af Herr Lyttkens. Han yttrade nemligen, att mitt skriftliga anförande förmodligen var afsedt för att försvara min motion och sålunda rätteligen tillhörde 12:te punkten af detta betänkande. Så är dock icke förhållandet; och då flere af de herrar, som i denna fråga haft ordet, yttrat sig öfver ämnet i dess helhet, så ansåg jag mig äfven böra ega rätt dertill och vill jag nu endast återkasta hans beskyllning i afseende å mitt misstag i afseende å grundfond och grundfondshypotek, att han bör vid närmare eftersinnande finna att just han sjelf icke tyckes hafva klart för sig förhållandena härutinnan.

Herr E. G. Boström: Då det af mig framställda förslag om återremiss af denna punkt icke inom Kammaren vunnit något understöd ber jag att få återtaga detsamma och i stället instämma med Herr Carl Ifvarsson.

Herr Per Nilsson i Espö: Jag kan icke förstå annat än, att den kontroll, som Utskottet här föreslagit, öfver användandet af vaxlingsförskottet, är fullt tillräcklig, så att något tillägg behöfver icke göras. Skulle något missbruk yppa sig, hafva nog fullmäktige ändå i sina händer medel att afhjelpa detta. Jag yrkar bifall till punkten sådan den är utan något tillägg.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vill blott fästa uppmärksamheten på, att jag icke velat göra något tillägg i sjelfva kontrolleringssättet utan endast i afseende på påföljderna, om vid kon-

trolleringen det visade sig att missbruk egt rum. Det tillägg, jag föreslagit, passar icke väl att intagas i de bestämmelser, som af Kongl. Maj:t skola bestämmas, utan i bankoreglementet. Tillägget angår icke privatbankerna utan endast Riksbanken, för att fullmäktige icke måtte stå vanmäktige, om de finna att missbruk egt rum. Det är i det afseendet jag gjort mitt yrkande, och jag an- håller fortfarande om proposition derpå.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Herr Hæggström: Jag skall icke blifva mångordig. Jag begärde ordet med anledning af Herr Per Nilssons i Espö yttrande, men har sedan dess blifvit hufvudsakligen förekommen af Carl Ifvarsson. Det är besynnerligt, att man vill åstadkomma allt möjligt skydd för de enskilda bankerna, men när det blifver fråga om Riksbanken kontra de enskilda bankerna, vill man icke, att den ens skall kunna reda sig. För öfrigt har ingen påstått, att missbruk skola inträffa, men ingen läser väl heller förneka, att icke sådana kunna inträffa; och om så sker, hvad skola bankofullmäktige då göra? Är det väl obilligt, att, när privatbankerna fått ett vexelförskott mot 2 å 3 procent för flera år, man vill hafva åt fullmäktige inrymd rättigheten att, om vexlingsförskottet blifvit obehörigt begagnadt, indraga detsamma.

Jag instämmer med Herr Carl Ifvarsson.

Herr Per Nilsson i Espö: Då Riksbanken lemnar vexlingsförskott, får den väl också qvitto på att förskottet är lemnadt. Detta qvitto är väl tillräckligt bevis för, att förskottet är emottaget.

Herr Torpadie: Jag har af diskussionen icke blifvit öfvertygad om, att Utskottet haft orätt i det förslag, det för Kammararen framlagt. I likhet med Herr Lyttkens måste jag därför ännu en gång yrka bifall till detta förslag. Skulle emellertid Herr Carl Ifvarssons förslag vinna Kammararens bifall, hyser jag dock vissa betänkligheter med afseende på sjelfva formuleringen af början till samma förslag, enär der föreslås att i bankoreglementet skulle införas ett stadgande, likartadt med det bankofullmäktige i sitt första utlåtande till Sammansatta Utskottet föreslagit, eller "att, derest felaktighet i uppgifterna öfver den utelöpande delen af vexlingsförskottet upptäckes" etc.

Då nemligen en talare här nyss låtit uppläsa ett skriftligt anförande, hvori han, om jag rätt uppfattade detsammans innehåll, lade de enskilda bankerna till last till och med ett och annat tryckfel i deras uppgifter, synes det mig som man handlade klokast, om man, derest man vill antaga Herr Carl Ifvarssons förslag, till förekommande af missförstånd, antog detsamma med den förändring, att början af förslaget komme att lyda sålunda, "att, derest uppsåtlig felaktighet i uppgifterna" etc. Arten af "felaktigheten" blefve då skarpare accentuerad. Jag vill dock för min del icke biträda hans förslag utan vidhåller mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag oförändradt.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronosedlar.
(Forts.)*

Herr Sjö: Då jag instämt i Herr Danielssons yrkande, men han nu frångått detsamma och instämt med Herr Carl Ifvarsson, skall äfven jag be att få sluta mig till Herr Carl Ifvarssons förslag.

Öfverläggningen var slutad. Sedan propositioner gifvits så väl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som också på bifall till samma hemställan med det af Herr Carl Ifvarsson föreslagna tillägg, förklarade Herr Talmannen sig anse röst-öfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering begärdes och företogs, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstnings-proposition:

“Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet hemställt i 3:dje punkten af utlåtandet N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets berörda hemställan, med ett tillägg till den föreslagna punkten af följande lydelse:

“att, derest felaktighet i uppgifterna öfver den utelöpande delen af vexlingsförskottet upptäckes eller förskottet missbrukas, Fullmäktige må ega rätt att uppsäga hela förskottet inom viss tid.”

Röstsedlarne sammanräknades och visade 93 Ja mot 88 Nej; hvadan Kammaren beslutit i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Mot det sålunda fattade beslutet reserverade sig Herrar *Liss Olof Larsson, Sven Nilsson* i Efveröd, *Sven Andersson, Sjö* och *O. B. Olsson*.

Punkten 4.

Utskottet hade i denna punkt föreslagit Riksdagen att för sin del medgifva:

“att de i § 13 af Kongl. kungörelsen den 12 Juni 1874 om enskilda banker med rätt att utgifva egna sedlar stadgade grundfondshypotek må få minskas med det belopp säkerheter, som kan behövas för erhållande i Riksbanken af förenämnda vexlingsförskott, dock att härigenom dessa säkerheter icke få minskas till lägre belopp än fyratio procent af grundfonden, och att dessa

säkerheter genom Konungens Befallningshafvandes försorg få till Riksbanken öfverlemnas“.

Ordet begärdes af

Herr Hedlund, som anförde: Då så väl af Kongl. Maj:ts proposition som af Chefens för Kongl. Finansdepartementet uttalanden i Första Kammaren framgått, att från Regeringens sida synnerlig vigt blifvit lagd å den i nu föredragna punkt öppnade möjligheten för de enskilda bankerna att kunna förfoga öfver en del af sina grundfondshypotek till säkerhet för vaxlingsförskott i Riksbankens sedlar, men då Första Kammaren genom att afslå denna 4:de punkt, torde hafva afskurit denna möjlighet och beröfvat bankerna den rättighet Kongl. Maj:t velat hafva dem förbehållen i sammanhang med indragningen af deras sedlar å fem kronor, så finner mången inom denna Kammare sig i ovisshet om, huruvida Kammaren antingen genom att bifalla Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtande i den nu föredragna punkten, eller genom att fatta ett med Första Kammaren öfverensstämmande beslut, skall bäst främja utförandet af Regeringens afsigter med afseende å den af båda Kamrarna bifallna första punkten af ifrågavarande utlåtande.

Ett oförtydligt uttalande från Regeringen i så väl ofvan nämnda afseende, som äfven, huruvida, derest den nu föreliggande 4:de punkten blefve afslagen äfven i denna Kammare, Regeringen kommer att, på sätt Kongl. Maj:ts proposition angifver, verkställa indragningen af till en början de enskilda bankernas femkronesedlar vid utgången af innevarande år, vore sålunda mycket önskvärdt för hvar och en, som står på Regeringens sida i denna fråga, och för ett sådant uttalande lär väl derfor mången ledamot af Kammaren vara tacksam.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Forssell: De skäl, som hafva blifvit anförda mot Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hafva samtliga utgått från den förutsättning, att grundfondshypoteken vore en orubblig tillgång för bankbolagen, som skulle finnas i behåll vid hvarje tillfälle af bankens upplösning, såsom säkerhet för bankens samtliga fordringsegare och delegare. Denna uppfattning står enligt mitt förmenande i strid med den egentliga uppgiften för grundfondshypoteket, hvilken angifves i 30 §. Endast i det fall, att bankbolaget upplöses utan föregående anlopp från sedelinnehafvarnes sida, finnes det ringaste utsigt för, att grundfondshypoteket skall finnas tillgängligt för samtliga fordringsegarne. Inträffar deremot betalningsinställelse efter en föregående rusning från sedelinnehafvarne, är det så sannolikt som något kan vara, att bankbolagets styrelse, med begagnande af den rätt 30 § anvisar och efter tillstånd af Konungens Befallningshafvande, som, enligt min åsigt, icke kan förnekas, så snart behof ådagaläggas, har använt så mycket af grundfondshypoteket, som behöfts för att stäfja anloppet.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.*

(Forts.)

Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)

Utgående från denna uppfattning, har jag i grundfondshypotekets minskning icke kunnat se någon rättsfråga, utan endast ett spörsmål om *lämpligheten* af ett större eller mindre grundfondshypotek. Och då för närvarande grundfondshypoteken skola utgöra 60 procent af grundfonden för att möta en sedelutgifning af samtliga nu utelöpande sedelvalörer, och denna sedelutgifning genom femkrone-sedlarnes indragning skulle minskas med $\frac{1}{3}$, synes det mig icke kunna möta några betänkligheter att i motsvarande mån nedsätta grundfondshypoteket.

Denna min uppfattning har emellertid icke vunnit Första Kammarens godkännande, och frågan om medgifvande af grundfondshypotekens normala nedsättning har således för denna riksdag förfallit. Jag behöver väl knappast lägga vikt på, att detta afslag icke har det ringaste att göra med Riksbankens säkerhet för vaxlingsförskotten; att det uteslutande innebär en minskning i de för de enskilda bankerna tilltänkta förmåner. Men betydelsen af grundfondshypotekens lösgörande är icke heller sådan, att utan detta lösgörande femkrone-sedlarnes indragning icke *kan* verkställas; betydelsen är endast den, att genom ett sådant medgifvande hade vunnits fullkomlig trygghet därför, att reformen i hvarje fall kunde genomföras utan någon som helst tänkbar olägenhet. Det var med stöd af denna förutsättning, som jag kunnat till alla, som var klagat öfver att denna fråga blifvit väckt på en oläglig tid, genmäla, att reformens genomförande på det af mig tilltänkta sätt icke hade något att göra med tidsförhållandena, utan vore af deras större eller mindre gynsamhet fullkomligt oberoende. Då nu ett sådant medgifvande icke lemnats, är det utan allt tvifvel, att många, ja de flesta bankinrättningar kunna komma i åtnjutande af vaxlingsförskottets förmåner, utan att behöfva göra ringaste särskilda ansträngning för den nödiga säkerhetens anskaffande. Men jag har icke kunnat ansvara för, att icke möjligen en eller annan bank, för att komma i åtnjutande af vaxlingsförskottet, skulle kunna finna sig föranlåten att, när grundfondshypoteket af densamma icke finge lösgöras, indraga sina fordringar, för att skaffa sig tillräckliga tillgångar, och att icke en sådan indragning möjligen skulle kunna inverka på rörelsen.

Till min öfverraskning var det just privatbankernas målsmän i Första Kammararen, som på det lifligaste förklarade dessa mina farhågor oberättigade, och att medgifvandet af grundfondshypotekets nedsättning hade alls intet att betyda för reformens lyckliga genomförande. Det var också för regeringen oväntadt, att Första Kammararen, efter att med stor majoritet hafva gifvit bifall till förslagets trenne första punkter, skulle i afseende på fjärde punkten, hvilken redan i statsrådsprotokollet var såsom viktig betecknad, neka sin medverkan. I detta frågans skede kunde jag därför i min ställning såsom departementschef allena icke underlåta att på det allvarligaste fästa Första Kammararens uppmärksamhet på frågans betydelse och betona, att ett afslag å denna punkt kunde komma att göra bifallet i de tre föregående punkterna om

intet. Jag angaf dermed, att regeringen sålunda måste anses hafva återvunnit sin handlingsfrihet.

Då emellertid Första Kammaren genom bifall till de tre första punkterna af det Kongl. förslaget visat sig biträda Kongl. Maj:ts afsigt att den 1 Januari 1880 genomföra ifrågavarande reform, men deremot vid fjerde punkten gifvit rätt åt de målsmän för privatbankerna, hvilka förklarar att, äfven utan bifall till densamma, reformen skulle kunna lätteligen genomföras, lär det icke kunna bestridas, att Första Kammaren påtagit sig en del af ansvaret, derföre att de olägenheter, Kongl. Maj:t genom sitt förslag i fjerde punkten velat undvika, ej äro att befara. Om nu äfven Andra Kammaren genom att bifalla de tre första punkterna men afslå den nu föredragna fjerde punkten visar sig biträda en sådan afsigt, då får ett sådant beslut för mig den betydelsen, att Kammarerna, genomträngd af öfvertygelsen att det för penningväsendets ordnande i vårt land är af stor vikt att så fort som möjligt begynna den reform, som nu blifvit bragt å bane, icke ryggas tillbaka för dermed förknippade olägenheter, helst då dessa till sin betydelse förringats just af dem, som de närmast skulle röra.

Då uppstår för mig frågan, huruvida jag, stödd på ett dylikt begränsadt bifall till reformens snara genomförande och tillika på de förklaringar, hvilka afgifvits af målsmännen för privatbankerna, kan låta mina förut hysta betänkligheter falla. Dervid förekommer till öfvervägande, att i hvarje fall den 30 §:s bestämmelser kunna begagnas provisoriskt, då Kongl. Maj:t afsett, att densamma skulle få användas under 4 år, och att det sålunda visserligen icke kan sägas, att i något fall verklig våda af reformens genomförande kan uppstå. Likaså bör ur privatbankssynpunkt framhållas, att, då de icke obetydliga förmåner och lättnader för reformens genomförande, hvilka ligga i de af Riksdagen bifallna punkterna 1, 2 och 3, medgifvits allenast under förutsättning af reformens genomförande den 1 Januari 1880, det väl må anses skäligt att taga vara på dessa förmåner, hvilka möjligen en annan gång icke skulle beviljas för genomförande af en åtgärd, som lagligen kan vidtagas utan någon som helst ersättning åt privatbankerna. Och får jag derför under nyss nämnda förutsättning härmed förklara, att jag är beredd att anse Första Kammarens afslag å denna fjerde punkt icke utgöra hinder för reformens genomförande den 1 nästkommande Januari.

Herr Lyttkens: Jag är nästan villrådlig, hvad jag i det skede, frågan nu befinner sig, och efter det anförande, Herr Finansministern nu haft, skall säga. Jag får emellertid fasta Kammarens uppmärksamhet på några ställen i detta anförande.

Herr Finansministern talade om "Första Kammaren såsom privatbankernas målsman". Jag kan ej förstå, huru Första Kammaren kan anses såsom privatbankernas målsmän. Första Kammarens ledamöter äro svenska folkets målsmän, icke privatbankernas, och de utses af landstingen, ej af privatbankerna.

Herr Finansministern har i sitt anförande till statsrådsproto-

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.*
(Forts.)

(Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem-kronsedlar. (Forts.)

kollet sagt, att han vill verkställa den reform, hvarom här är fråga, men under ovilkorlig förutsättning, att ingen rubbning i de allmänna affärsförhållandena derigenom inträder, och såsom ett oeftergifligt vilkor härför begärt Riksdagens medgifvande af grundfondssäkerheternas användande för vaxlingsförskottets erhållande. Under denna förutsättning har jag med full öfvertygelse och varmt intresse omfattat denna reform. Men nu säger Herr Finansministern, att han anser detta användande af grundfondssäkerheterna ej behövas, och att reformen dock kan genomföras, men att han ej är fullt säker, att icke reformen i så fall någonstades kan stöta på svårigheter; det oaktadt önskar han, att denna Kammare liksom den Första skall afslå Kongl. propositionen i detta hänseende, och att reformen i så fall dock kan och skall genomföras. Nåväl, om till följd af denna reform blott en enda privatbank stupar, männe då ej flera, om ock ej allesamman, dragas med i fallet; ty en panik i bankväsendet är värre än en panik i en flyende armé. Herr Finansministern har nu förklaradt sig beredd att, oaktadt Första Kammarens afslag å denna punkt, genomföra reformen, men önskar att Andra Kammaren delar ansvaret, i fall verkligen våra affärsförhållanden skulle rubbas vid förändringens genomförande. Hvad innefattar väl ett sådant ansvar? Det moraliska ansvaret träffar individen, men Riksdagens ansvar härvid — det är penningen. Är då Riksdagen beredd att, om någon eller några privatbanker stupa, träda mellan med penningar? Jag tror det ej. Nu säger Herr Finansministern, att reformen kan lika bra genomföras blott vi åtaga oss vår del i ansvaret, samt att 30 § i banklagen skulle kunna provisoriskt tillämpas. Ifrågasvarande 30 § bör, såsom all lag, tolkas sådan den finnes, och får ej tillämpas efter godtycke. Konungens Befallningshafvande får först när sådant behof uppstår, som paragrafen omnämner, medgifva ett användande af säkerhetshandlingarne, och ej för vaxlingsförskott och då kan det hända, att, när sådant behof inträffar, det icke är så lätt att kunna få grundfondshypotek realiserade i penningar. Rusningen mot bankluckan hämmas icke derigenom, att man säger åt de sökande: vi skola gå in till Konungens Befallningshafvande med ansökan att få lösgöra grundfondshypoteken för att sedan kunna placera dem såsom säkra hypotek och få penningar på dem. Nej, till bankluckan går strömmen sin jemna gång. Den bankstyrelse, som icke förutsett detta långt förut och vidtagit sina mått och steg, innan behovet uppstår, har illa uppfyllt sitt viktiga uppdrag; men att Konungens Befallningshafvande skall förutsättas ega en sådan förutseende blick, är också litet svårt, och blicken kan vara skarpare hos den ene än hos den andre, hvartill kommer att Konungens Befallningshafvande icke kan ega rätt att endast på lösa förmodanden medgifva sådana åtgärders vidtagande.

Nu finnes det, att det är sex privatbanker, som äro i den ställning, att de icke innehafva några dylika grundfondshypotek utöfver 60 procent eller dermed jemngoda papper, som kunna användas såsom säkerhet för vaxlingsförskott; huru skola de få dessa

vexlingsförskott, eller huru skola de reda sig utan dem, när de skola indraga sina småsedlar? I de tider, som nu äro, och med den svårighet en bank stundom kan hafva att skaffa sig penningar, i synnerhet i en obetydlig, aflägsen landsort, hvarest ej finnes någon större rörelse, och krediten på utlandet är ringa, kan detta leda till ganska svåra betänkligheter, och det finnes väl under sådana omständigheter för dem ingen annan utväg än att indrifva sina fordringar och inskränka sin lånerörelse; och huru går det då med den allmänna affärsrörelsens orubbade fortgång. Jag anser, att, vare sig det går med eller mot regeringen i denna sak, vi böra utan alla slags personligheter handla i denna fråga, som ligger i allas vårt välförstådda intresse att få så ordnad, att den allmänna rörelsens orubbade gång i första rummet tages i hänsyn, så att ej på någon eller några orter den blifver störd, hvarför jag för min del yrkar bifall till Utskottets förslag. Jag gör detta icke därför, att jag är ledamot af Utskottet, ty om Utskottet hade begått ett misstag, hade detta betydtt föga i jämförelse med denna stora frågas vikt; och ett första steg bör nu tagas till ett förbättrad bankväsen, så att vi ej längre ovissa må vackla hit och dit. Men vi böra bifalla Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag så, att reformen kan genomföras utan någon rubbning, samt på det att det må vara en verklighet och ej en död paragraf i banklagen, som säger, att privatbankerna icke må komma till Riksdagen och begära understöd.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.*
(Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Efter den förklaring, som afgifvits af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet, blifver det nära nog så godt som betydelselöst, vare sig Kammaren bifaller eller afslår Utskottets förslag i den föreliggande punkten. Afven jag tror, att det så kan vara, om man nemligen endast tager hänsyn till frågan om femkrone-sedlarnes indragning, hvilket väl egentligen utgör föremål för Kammarens beslut vid detta tillfälle; men om man äfven tager hänsyn till frågans lösning i framtiden — något som nära nog enhvar har gjort, som vid denna riksdag uppträdt och yttrat sig i denna fråga — då torde måhända icke de röster, som höjt sig i denna Kammare, vara utan all betydelse. Hvar och en är öfvertygad, och äfven jag hyser den åsigten, att den ifrågavarande åtgärden blott är ett litet steg, för att vi må närma oss ett länge efterlängtadt mål, nemligen en sundare banklagstiftning i vårt land. Om nu förhållandet är sådant — och man ser af den Kongl. propositionen, att äfven Kongl. Maj:t tänkt sig, att inom kort ett större steg skulle komma att tagas, i ty att Kongl. Maj:t tillkännagifvit sin afsigt vara att under vissa förutsättningar inom några år äfven indraga de enskilda bankernas tiokrone-sedlar — så må jag tillstå, att det ingalunda synes mig helt och hållet ligkiltigt, hvilket beslut Kammarren fattar uti ifrågavarande afseende; och detta kan ännu mindre vara förhållandet, om man tänker — hvilket jag ock, såsom jag tror, flere andra göra — att redan vid denna riksdag besluta vidtagande af förberedande åtgärder för den senare delen af frågan.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronosedlar.
(Forts.)*

Tänker man sig således närma sig målet, så bör man också tänka sig möjligheten för de enskilda bankerna att behöfva använda någon del af deras grundfondshypotek till säkerhet för vaxlingsförskott. Jag tror, att detta icke kan vara så angeläget, då det blott är fråga om indragning af enskilda bankernas femkronesedlar. Talar man endast om dem, har man gjort för mycket väsen af frågan, ty det betyder, enligt min åsigt, ganska litet, om man utbyter dessa sedlar mot Riksbankens sedlar å 5 kronors valör, i synnerhet så länge enskilda bankernas tiokrone-sedlar finnas kvar och i de flesta fall kunna användas i stället för femkronesedlar, i hvilket fall Riksbankens sedlar å denna senare valör i ganska ringa mån behöfva anlitas; hvaraf åter följer, att den säkerhet, som af de enskilda bankerna skulle behöfva lemnas för förskottet, icke kan blifva af omfattande beskaffenhet. Detta vare sagdt med afseende å femkronesedlarne. För min del anser jag således, att i detta fall det betyder ganska litet, om man bifaller eller afslår Utskottets förslag. Men jag har redan antydt, att med hänsyn till frågans framtid det ligger mera vikt å att bifalla Utskottets förslag. Jag skulle icke hafva sagt detta, om Utskottet föreslagit bestämda föreskrifter derom, att af de säkerhetshandlingar, som af de enskilda bankerna skulle lemnas och hvarom här är fråga, ovilkorligen skulle till Riksbanken öfverlemnas en viss del, motsvarande beloppet af det vaxlingsförskott, som derifrån kunde erhållas. Men då Utskottet icke föreslagit detta, utan här endast är föreslaget, att de enskilda banker, som vilja det, må få begagna sig af en sådan rättighet, så kan följaktligen frågan icke förlora på, om man beslutar, att så må ega rum. Om Kongl. Maj:t, såsom man hört Herr Finansministern yttra, icke anser sig böra fästa något afseende härå i fråga om femkronesedlarnes indragning, så tror jag, att detta bör betraktas hafva skett ur samma synpunkt, som jag förut nämnt. Men, hvad beträffar Andra Kammarens beslut, antager jag, att ett bifall till Utskottets förslag skulle innefatta en opinionsyttring, att man tänker sig ett vidare framskridande af frågan, och att man redan under denna riksdag vill fatta beslut, som afse förberedelser för en blifvande indragning jemväl af tiokrone-sedlarne.

Det är från denna synpunkt betraktadt, som jag hemställer om bifall till Utskottets förslag, och jag tror att det lämpar sig bäst i detta hänseende, derest man icke vill stanna vid indragningen af femkronesedlarne.

Häruti förenade sig Herr *Joh. Erik Johansson*.

Herr Torpadie: Jag vet mig sällan, om ens någon gång, hos Herr Grefven och Talmannen, begärt ordet och sedermera begagnat mig deraf under så mycken tvekan, huru jag skall lägga mina ord, som vid närvarande tillfälle. Jag var mycket bekymmersam, då jag utsågs att vara en af de delegerade från Lag-Utskottet, som med delegerade från Banko-Utskottet skulle handlägga detta ärende, om hvilket Kammaren nu så länge debatterat. Jag var bekymmer-

sam icke minst därför, att jag hyste mina små betänkligheter, huruvida den Kongl. propositionen var framlagd i en tidpunkt, som för reformens genomförande kunde vara den mest gynsamma. Men dessa bekymmer veko så småningom i samma mån jag fick tillfälle att sätta mig in i det af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet till statsrådsprotokollet afgifna yttrande, och de veko nästan fullständigt, då jag läste huruledes han förklarar, att, för sakens bringande till genomförande, det vore nödvändigt, att de enskilda bankerna sattes i tillfälle att, mot öfverlemnande till Riksbanken af sådana från grundfondshypoteken uttagna säkerheter, som af fullmäktige i Riksbanken godkändes, erhålla vexlingsförskott i den sedelvalör, som till indragning förekomme. Då jag fann detta riktigt, har jag med min ringa röst inom Utskottet bidragit att gifva Utskottets betänkande den lydelse, som det nu har. Men då jag nu skall försvara densamma, har jag redan från statsrådsbanken hört, att förenämnda vilkor icke skulle vara så nödvändigt. Det kan alldeles icke falla mig in att på något sätt tillmäta mig några finansiella insigter; jag gifver mig tvärtom ett ganska upprigtigt fattigdomsbevis i detta hänseende. Men å andra sidan kan jag icke neka, att, då jag en gång accepterat de grundsatser, som Herr Finansministern den 24 sistlidne Februari till statsrådsprotokollet uttalat, jag också fortfarande dristar mig att vidhålla desamma. Lika litet som Herr Lyttkens vågar jag för min ringa del åtaga mig vare sig ett moraliskt eller finansiellt ansvar för den möjliga händelse, att någon bank skulle råka illa ut, derest reformen genomföres på annat sätt än som först var i fråga. Jag måste därför hos Herr Grefven och Talmannen, i likhet med Herr Lyttkens, yrka bifall till hvad Utskottet föreslagit, och jag tillägger: dixi et salvavi.

Om åtgärder i och för indragning af enskilda bankernas femkronesedlar.
(Forts.)

Herr Herslow: Ur hvarje synpunkt jag kan uppställa för bedömande af denna fråga och de af Kongl. Maj:t för densammas genomförande uppställda vilkor, sätter jag högre pris på bibehållande af denna paragraf och tillerkänner den bättre rätt än åt yrkandet om dess strykning.

Att grundfondshypoteken äro till sitt ursprung tänkta såsom hypotek för sedelemissionen, det följer väl alldeles gifvet deraf, att sedelemissionen uttryckligen säges vara grundad derpå, och deraf att ett sådant underlag icke kräfvades af andra banker, än de sedelutgifvande. Medgifvandets i vilkoret N:o 4, att, då en del af sedelstocken inlöses, återfå grundfondshypotek i viss proportion, är sålunda principiellt fullkomligt berättigadt.

Vilkoret stämmer också, så vidt jag förstår, med gällande lag. Ty 30 § säger uttryckligen, att bankerna må ega rättighet att, då de minska sin sedelutgifning, uttaga af grundfonden motsvarande belopp, dock ej mer än i proportion af $\frac{2}{3}$ till 1. Det är slutligen fullständigt förenligt med aktieegarnes rätt, ty denna blir icke i någon punkt kränkt, efter som deras ansvarighet blir densamma som förr. Tredje mans rätt kunde möjligen tänkas i någon mån berörd — men i öfverensstämmelse med den förklaring

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas fem-kronosedlar.
(Forts.)

som nyss af Herr Finansministern afgifvits och som i alla punkter är korrekt, tror jag, att en innehafvare af andra fordringsbevis, än sedlar, icke i praxis någonsin kan göra räkning på dessa hypotek; dessutom hafva de tillräcklig säkerhet så väl i andra hypotek som i den solidariska ansvarigheten, hvilken senare, trots alla försök att förringa dess värde, är för mig af öfvervägande betydelse.

Är sålunda detta vilkor principiellt riktigt, öfverensstämmande med nu gällande lag och icke i någon mån kränkande enskild rätt, så finnes väl intet hinder för dess antagande. Jag medgifver, att det icke för reformens genomförande är absolut nödvändigt, ty i de flesta fall, för alla de större bankerna, gäller att de hafva sådana tillgångar, att de icke behöfva och, jag är förvissad derom, icke heller skola komma att i vidsträcktare mån anlita dessa grundfondshypotek. Men vi böra dock icke fördölja för oss, att det *kan* hända, att någon bank har under närvarande tider så fastbundit sina disponibla tillgångar, att den ser sig nödsakad att öppna den enda kassakista, der den ännu har fullgod och otvifvelaktiga valutor, för att icke råka ut för, om ej *oöfverrinneliga* svårigheter, dock svårigheter af ganska betänklig art.

Det förefaller mig att, då vi befinna oss i ett läge sådant som det närvarande, och då vi nu en gång vilja genomföra denna reform, vi böra söka att göra det på ett sådant sätt och med sådana vilkor, som icke äro beqväma blott för den starke, utan äfven för den mindre starke ej allt för svåra. Betydelsen af denna punkt ligger deri, att den är en af de billighetsbestämmelser, hvaraf jag med nöje funnit flera i detta betänkande; ty det är endast billighet och rättvisa, att, när man söker göra det svåra lätt, man icke gör det svårt blott och bart för den svage.

Jag instämmer i det yrkande, som af de tre föregående talarne är gjordt. Jag önskar, att Kongl. Maj:t må få i detta fall det stöd för sin framställning, som denna Kammare kan gifva. Jag vill icke att vi skola kasta oss in i att följa den ofta nog konstiga kurs, som oberäkneliga vindar på annat håll gifva denna frågas och andra frågors framskridande.

Jag yrkar bifall till punkten oförändrad.

Herr Key: Jag har anhållit om ordet egentligen med anledning af tvenne ärade talares på hallandsbanken yttranden.

Den förste, Herr Lyttkens, antydde, att genom afslag till denna punkt skulle man åstadkomma en rubbning på ett eller annat ställe i bank- och penningarörelsen af betänklig beskaffenhet. Jag kan för min del icke instämma i denna farhåga af skäl, som jag sedermera skall angifva.

Den andre talaren på hallandsbanken, Herr Carl Ifvarsson, omförmälde, att han för sin del ville fortfarande, oaktadt förklaringen från statsrådsbanken, biträda Utskottets hemställa denna 4:de punkt, och ansåg att derigenom skulle Andra Kammaren mest kraftfullt uttrycka sin åsigt, att äfven de enskilda bankernas

tiokrone-sedlar borde indragas. Skulle detta vara enda möjligheten att uttrycka en så beskaffad åsigt, då skulle jag visserligen dela Herr Carl Ifvarssons tankar och anse ett bifall till denna punkt så maktpåliggande, att andra betänkligheter borde vika; men jag tror, att man både bör och kan i en af de kommande punkterna inlägga ett uttalande från Andra Kammarens sida, fullt ut lika kraftigt, derom att den önskade gå ett steg längre i reformen, och att inom en icke alltför långt aflägsen framtid jemväl tiokrone-sedlarne måtte indragas. Sålunda finner jag det alldeles icke nödvändigt att bifalla fjerde punkten på de skäl, som Herr Carl Ifvarson anført. Lika litet anser jag det vara nödvändigt att bifalla punkten på de skäl, Herr Lyttkens anført. Herr Carl Ifvarsson har dessutom i viss mån redan dragit försorg om att vederlägga Herr Lyttkens påståenden. Han sade nemligen, att det icke komme att uppstå någon stor olägenhet i allmänna rörelsen, om en eller annan enskild bank skulle nödgas gå miste om de afsedda vexlingsförskotten till följd af brist på hypotek, emedan en dylik bank skulle komma att utgifva så många flera sedlar på tio kronor, samt hjälpa sig fram med dessa och med skiljemynt i brist på Riksbankens fem-kronor; och detta påstående finner jag riktigt. Om jag tänker mig att en eller annan af de så kallade små bankerna icke egde rätt att belåna 20 procent af grundfondshypoteken, såsom nu är föreslaget, och af denna anledning, samt icke heller på annat sätt, kunde bereda sig tillgång att från Riksbanken utfå några femkronesedlar — ty vi skola komma i häg, att i den bifallna första punkten står, att dessa sedlar få utbe-
kommas "*mot säkerhet, som af fullmäktige godkännes*, och om således en eller annan af dessa banker hvarken får lemna grundfondshypotek eller kan lemna andra säkerheter, som af fullmäktige godkännes, hvad blefve då följden? Jo, de erhålla inga femkronesedlar. Hvad blir följden deraf? De gifva ut tiokrone-sedlar i stället för femkronesedlar. Dertill inskränker sig således den befarade rubbningen, och jag kan verkligen icke förstå, att det kan orsaka någon synnerlig olägenhet i landsorterna, om fordrings-egare och lånebehöfvande erhålla eller verkställa sina liqvider i tiokrone-sedlar i stället för femkronesedlar.

Föreliggande fråga ställer sig dessutom för mig i en annan dager, efter Herr Statsrådets och Chefens för Finansdepartementet yttrande. Jag har förut ansett, att man borde bifalla den 4:de punkten, emedan den onekligen innebär en fördel för de enskilda bankerna, som för dem skulle lätta öfvergången från det gamla till det nya; men jag tillstår, att — sedan Herr Finansministern förklarar, att, om Andra Kammaren afslår den fjerde punkten, han deri skulle se ett "allvarligt bevis på Andra Kammarens afsigt att genomföra reformen äfven om en eller annan olägenhet skulle kunna uppstå, hvilken dock af privatbankernas målsmän i Första Kammaren förklarats vara utan betydelse" — det synes mig, som, efter detta förklarande, saken får ett naturligare och enklare skick, om Andra Kammaren fattar samma beslut, som Första Kammar-
ren, emedan reformen då tydligare kan gå framåt till sitt mål.

Om åtgärden i och för indragning af enskilda bankernas femkronesedlar.
(Forts.)

Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)

Skulle deremot Andra Kammaren bifalla den fjerde punkten, så uppstår det ledsamma förhållande, att Första Kammaren godkänt indragningen utan vilkor, men Andra Kammaren godkänt den med vilkor; och att mellan dessa olika åsikter regeringen skall fatta sitt beslut. Skulle regeringen komma att fästa afseende vid Första Kammarens uttalande, och detta är det sannolikaste, emedan den, efter Andra Kammarens bifall till fjerde punkten, svårligen kan stödja ett genomförande af reformen på denna Kammares beslut, då skulle det oerhörda inträffa, att fyra rösters öfvervigt inom Första Kammaren kommer att diktera regeringens beslut! Har deremot Andra Kammaren fattat ett likartadt beslut, med den Första Kammaren, då är det ett enigt Riksdagens beslut på hvilket regeringen med all kraft kan stödja sig. När Kongl. Maj:t förklarar, genom Herr Statsministern i den Första Kammaren och genom Herr Finansministern i denna, såsom vi nyss hört, att sedlarne, utan öfverlemnande af grundfondshypoteken till beredande af surogat, kunna indragas, och Riksdagen säger, att det utan fara kan ske, samt att grundfondssäkerheterna icke behöfva anlitas för att förekomma rubbningar i den allmänna rörelsen, så synes mig att den, som vill understödja regeringen i denna sak, gör det vida bättre och kraftigare genom att *ajslå* den nu föredragna tjerde punkten.

Herr Ola Månsson: Sällan eller aldrig har jag begärt ordet, då jag varit så tveksam om den väg, jag borde gå, som i förevarande fråga.

Efter det uttalande, Chefen för Finansdepartementet nyss afgifvit, finner man, att hans mening är att indraga privatbankernas femkrone-sedlar, äfven om denna punkt af Kammaren afslås. Talaren näst efter Herr Chefen för Finansdepartementet, Herr Lyttkens, uppstälde för oss alla de vådor, som skulle kunna uppstå derigenom, att man icke bifölle denna punkt, men i den delen, tycker jag, att Första Kammaren tagit ansvaret på sig. Det har väl icke funnits många af denna Kammares ledamöter, som icke haft för afsigt att antaga denna punkt, men då Första Kammaren tillbakavisat den hand, som härifrån räckts den och hvilken verkligen varit en vänskapens hand, kan jag icke finna annat, än att den dermed menat: vi behöfva icke eder hjälp, ty Kongl. Maj:t har rätt att indraga de enskilda bankernas så väl tio- som femkrone-sedlar utan Riksdagens medgifvande; vi sköta oss derföre sjelfva och kunna nog tåla vid den operationen. Och under sådana förhållanden kan man väl icke tveka om huru vida denna punkt bör bifallas eller icke.

Herr Carl Ifvarsson har sagt, att man skulle göra regeringen den största tjensten genom att nu bifalla denna punkt, ty derigenom har man lemnat Kongl. Maj:t vägen öppen att framdeles äfven indraga privatbankernas tiokrone-sedlar. Jag ber att härpå få svara, att den vägen står i alla fall regeringen öppen; det kan den göra, hvilken dag som helst, och då Första Kammaren, eller privatbankernas målsmän, om jag så får kalla dem, icke brytt

sig om den vänskapstjenst, vi här velat göra dem, kan jag icke heller inse, att vi behöfva längre hålla derpå.

Ehuru jag, så väl i Utskottet som förut och äfven i Kam-maren ämnat bifalla punkten, kommer jag dock under nuvarande förhållanden att obetingadt rösta för afslag å densamma.

Om åtgärder i och för in-dragning af enskilda ban-kernas fem-kronosedlar.
(Forts.)

Herr C. A. Larsson: Vill man beröfva de enskilda ban-kerna den kredit, de hittills åtnjutit, skall man bifalla denna punkt, på sätt Utskottet föreslagit, ty, om icke staten vågar lemna dem vexlingsförskott, utan att få pant i handom, huru skall man väl då kunna tro, att allmänheten med förtroende skall emottaga deras sedlar eller anförtro dem sina depositioner? Så länge man vet, att man hos de enskilda bankerna har den resursen, att de först och främst svara med sina utestående fordringar och dernäst tillgripa sina grundfondshypotek och slutligen, då icke annat förslår, taga den solidariska ansvarigheten till hjälp för att be-tala sina fordringsegare, kan man hoppas, att krediten ännu en tid skall fortfara, intill dess dessa penningeinrättningar, som på ärligt sätt hafva tillkommit, blifva i den ställning, att de äro oberoende af minsta inträffande rubbning i affärsförhållandena. Skall deremot staten hafva bättre rätt att utfå sina fordringar än enskilde, som tagit emot dessa privatbanksedlar eller insatt penningar derstädes; då beklagar jag i sanning, att dessa inrätt-ningar måste mista sin kredit. Den grundfond, som nu finnes för enskilda banker, är dessutom icke tillgänglig för bankstyrelsen när som helst, enär den förvaras under särskilda lås, till hvilka Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i länet ombud äfven-ledes förvarar en nyckel. Bankstyrelsen kan således icke reali-sera dessa valutor, med mindre, än att ombudet dertill lemnar sitt bifall; och således måste, under förutsättning att styrelsen skulle vara så oärlig, densamma vara i komplot med det af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utsedda ombudet. Man behöfver så mycket mindre frukta någonting dylikt, som dessa bankstyrelser aldrig visat någon tendens att göra orätt. Det största felet hos dessa privatbanker har varit, att en del tagit emot för stora be-lopp af depositioner; och det är dessa, som hota deras existens, och som man nu söker att rädda.

Om den solidariska ansvarigheten mot aktieegarne skulle komma in fråga att begagnas, hvilket vore då lättare för en enskild person, som hade 100 kronor i privatbankens sedlar eller 1,000 kronor derstädes i deposition nedsatta, eller för staten att mot de solidariskt ansvarige delegarne göra sin rätt gällande för att utfå sina penningar? För min del tror jag, att det skulle gå vida lättare för staten än för den enskilde, och då jag för min del icke tror att denna punkt behöfver bibehållas, då man redan beslutat, att de enskilda bankernas rätt att utgifva femkrone-sedlar skall upphöra, så förenar jag mig med alla dem, som yrkat, att vi i likhet med Första Kammaren måtte afslå förevarande punkt.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kroneseölar.
(Forts.)*

Herr Hedlund: En talare på hallandsbanken har ganska varmt utvecklat vigten för privatbankerna att ega den förmån, som ligger i nu föredragna punkt med hänsyn till indragningen af deras femkroneseölar och jag tror, att han verkligen har rätt i detta tal. Det är ju också tydligt, att Kongl. Maj:t har haft alldeles samma uppfattning. Kongl. Maj:t har nemligen ansett det vara af stor vikt, särdeles med afseende på de banker, som möjligen hafva svårighet att anskaffa andra säkerheter. Och jag tror så mycket mer, att man uppskattat detta mycket högt, som Chefen för Finansdepartementet kraftigt uttalat detta, icke blott i sin framställning till Kongl. Maj:t, utan äfven i ett anförande i Första Kammaren, ja, så högt, att jag nästan tror, att, om man vägde på en hårfin juridisk väg det rättsliga i denna sak, man skulle blifva mycket tveksam, huru vida man verkligen skulle kunna besluta ett bifall till 4:de punkten. Men här är nu icke fråga om, att det står oss till buds längre att handla efter vår uppfattning af denna vikt. Det står oss icke till buds längre, ty efter Första Kammarens afslag å denna punkt hafva vi icke fria händer i detta afseende; den förmån man velat härigenom bereda de enskilda bankerna är dem nu beröfvad.

Nu är frågan den: är vigten af dessa fördelar så stor, att, till följd af detta beslut, man skall vara nödsakad att uppskjuta hela reformens verkställande. Denna tveksamhet har hos Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet varit, såsom vi alla veta, mycket stor, och endast efter ganska grundliga öfverläggningar — detta kan man finna af hans yttranden — har han kunnat öfvervinna sina betänkligheter i detta afseende; men då han hört i Första Kammaren privatbankernas målsmän — jag vågar att, trots protesterna från hallandsbanken, taga mig friheten att begagna ordet "målsmän", ty om t. ex. en verkställande direktör i en privatbank inom Riksdagen lemna upplysningar om bankernas förhållanden, så eger man väl rätt att i denna särskilda del af frågan, der upplysningar lemnas, säga, att han talar å bankens vägnar, ty i annat fall skulle de lemnade upplysningarne icke ega den kraft, som de nu hafva; hvarmed jag dock icke vill hafva sagdt, att de rösta för privatbankerna i de fall, då det uppstår kollision mellan deras intressen och statens — då, säger jag, då han der hört de enskilda bankernas målsmän på det starkaste framhålla, att dessa olägenheter icke vore så stora, som befarades, så är det klart, att deri för Kongl. Maj:ts regering ligger en vigtig anledning att icke vidare känna sig så bunden af de uttalade farhågorna, som förut. Skulle emellertid Andra Kammaren genom att bifalla denna punkt gifva åtminstone ett stöd åt den uppfattning, att Kammaren anser beviljandet af den i punkten medgifna förmån vara af sådan vikt, att man skulle kunna draga den slutsats, att Kammaren, hellre än att utsätta de olika orterna och de å dem befintliga enskilda banker för faran att icke för angifvet ändamål få begagna sina grundfondshypotek, skulle se hela reformen falla, då må man väl erkänna, att det skulle blifva mycket svårare och betänkligare för regeringen att taga det ön-

skade steget, än om Kammaren förklarar, att vid ifrågavarande punkt icke ligger någon vikt, och att den utan våda skulle kunna instämma uti Första Kammarens beslut. Jag medgifver gerna, att det för mången af oss torde hafva varit svårt att fatta den förändrade situationen; åtminstone har det varit förhållandet med mig. Men efter närmare öfvervägande har jag funnit mig böra biträda Första Kammarens beslut, dock endast under det uttryckliga förbehåll, att jag dermed icke må anses hafva gifvit någon dementi åt regeringen för att den förklarar sig kunna vara med om nyss nämnda beslut, utan i stället understödt regeringen i denna hennes uppfattning. Dock vill jag erkänna, att jag, till undvikande af missförstånd, gerna skulle se, att, om Kammaren fattar ett sådant beslut, detta blefve så motiveradt att, med hänsyn till den förmån, man genom den nu föredragna punkten velat gifva privatbankerna, Kammaren icke genom att bifalla denna punkt skulle hafva utsatt sig för att antagas hysa den åsigt, att indragningen af privatbankernas femkrone-sedlar skulle vara nära förbunden med rättigheten för dessa banker att lösgöra en del af sitt grundfondshypotek. Men då vi icke i denna Kammare äro vana att fatta motiverade beslut, kan naturligtvis den af mig nu uttalade önskan icke få sitt uttryck på annat sätt, än att den kommer att stå i protokollet för dens räkning, som uttalat densamma. Jag skall därför för närvarande och till dess andra och viktigare skäl blifvit anförda för bifall till denna punkt, som af Första Kammaren blifvit afslagen, förena mig med dem, som jemväl inom denna Kammare yrkat afslag å densamma.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Herr Jöns Rundbäck: Den talare på hallandsbänken, som först hade ordet, gaf en sträng tillrättavisning åt Chefen för Finansdepartementet, därför att denne yttrat om åtskilliga representanter inom Riksdagen, att de vore målsmän för privatbankerna, hvilket de, efter den ärade talarens förmenande, icke kunde kallas. Men i likhet med den siste talaren hemställer jag, om det kan ligga något origtigt uti, att personer, som äro direktörer för dylika banker eller delegare i dem, benämnas deras målsmän, då de uppträda och lemna hvarjehanda upplysningar rörande dessa banker.

Hvad sjelfva den föreliggande frågan beträffar, ber jag att få erinra, att den ifrågasatta reformen redan i verkligheten egt rum. Detta skedde anno 1874, då den nya lagstiftningen för privatbankerna antogs, och frågan gäller nu endast sättet för tillämpningen af denna lagstiftning. Begge Kamrarne hafva också genom antagandet af de tre första punkterna i Utskottets förslag uttalat sig för reformens genomförande, och i denna fjerde punkt är det endast fråga om att bevilja privatbankerna en förmån. Vilja de nu icke njuta denna till godo, må det vara deras ensak, likasom det står dem fritt att efter behag begagna sig af Riksbankens vetselförskott. Vilja de enskilda bankerna icke begagna sig af förmånen, synes det icke vara riktigt att påtruga dem densamma, och jag kan icke, såsom Herr Carl Ifvarsson, finna det

Om åtgärder i och för dragning af enskilda bankernas femkronesedlar. (Forts.)

vara nödigt att antaga denna punkt hufvudsakligen för att i sårare perspektiv hafva tiokronesedlarnes indragning, hvilken senare reform nog ändå kommer att genomföras. Det är ju möjligt att privatbankerna kunna upphöra med tiokrone-sedlarnes utgifning, utan att någon rubbning i deras grundfondshypothek behöfver ega rum — en sak, om hvilken jag hoppas, att bankofullmäktige till nästkommande Riksdag skola afgifva utredning.

För öfrigt synes det mig icke vara så farligt med att frångå privatbankerna deras rätt att utgifva femkrone-sedlar, ty följden deraf blir antagligen, såsom också här blifvit påpekadt, att de i stället utgifva desto flera tiokrone-sedlar, och detta utan att behöfva begagna sig af något vexelförskott från Riksbanken. För min del tror jag således, att, om Andra Kammaren verkligen med allvar vill, att den ifrågasatta reformen skall genomföras, den har all anledning att, efter det uttalande, som från statsrådsbanken egt rum, afslå den nu föredragna punkten. De betänkligheter i fråga om privatbankernas förmåga att uthärda reformens genomförande, som blifvit af Herr Lyttkens antydda och såväl i Kongl. Maj:ts proposition, som i Utskottets utlåtande framhållna, hafva ju redan blifvit häfda genom Första Kammarens beslut. Emellertid var det ett annat yttrande af Herr Lyttkens, som förtjenar att beaktas, eftersom han är så hemmastadd uti dylika frågor. Han yttrade nemligen, att de flesta privatbanker hafva sina grundfondshypothek bestående uti inteckningar. Detta påstod han naturligtvis för att hos landtbrukarne och egarne af stadsfastigheter ingifva farhågor för den rubbning, som af femkronesedlarnes indragning skulle blifva en följd. Detta hans påstående är emellertid alldeles origtigt. Jag har här till hands ett arbete, grundadt på officiella uppgifter, och af detta framgår, att år 1877 utgjordes privatbankernas grundfondshypotek af icke mindre än 38 millioner kronor i obligationer. Sådana voro svenska statens, landstings och städers, allmänna hypoteksbankens och landshypoteksafdelningars, stadshypotekskassors och inteckningsgarantiaktiebolags, Jernkontorets, amorteringsfondens för apoteksprivilegier, ryska boden-credit-pfandbriefe, enskilda bolags eller industridikares och jernvägsaktiebolags obligationer. Jag har vidare här en uppgift om de enskilda bankernas ställning den 31 December 1878, deraf framgår, att deras sammanlagda grundfondshypotek då utgjorde tillsammans något mer än 45 millioner kronor. Följaktligen och då man icke har anledning att antaga, att enskilda bankerna under mellantiden skulle hafva utbytt sina obligationer mot inteckningar, ingingo vid nämnda tidpunkt i bankernas grundfondshypotek inteckningar med allenast 7 millioner, under det att återstående 38 millioner utgjordes af obligationer af hvarjehanda slag. Och om jag nu antager, att inteckningar bland lånepapper vore att anse såsom de bästa, så visar sig af ofvan åberopade bankrapport, att bankerna den 31 December 1878 hade lån utestående mot in-teckningssäkerhet till belopp af 23,000,000 kronor. Men om nu dessa in-teckningar skulle komma att användas såsom säkerhet i Riksbanken för derifrån undfångna förskott, hvad sker väl då?

Jo ingenting annat, än att dessa in-teckningar från privatbankerna uppflyttas till Riksbanken, men så snart privatbankerna åter få in dessa penningar, så lösa de ut in-teckningarne, så att med den saken har ingen fara. Jag har endast velat i största korthet framhålla detta, för att visa grundlösheten af de farhågor, som på vissa håll hysas, att genom den ifrågasatta åtgärden alltför stora rubbningar skulle uppstå i den allmänna rörelsen. Dessutom ber jag att få tillägga, att beskaffenheten af dessa grundfondshypotek varit föremål för kritik af en mycket känd och erfaren bankman, som äfven i en stockholmstidning skrivit värdefulla artiklar i detta ämne. Han har bland annat påpekat, att åtskilliga af de papper, som nu utgöra grundfondshypotek, icke kunna anses i detta afseende fullgoda, enär de uteslutande äro grundade på personliga förbindelser; och deri ger jag honom fullkomligt rätt. Men deremot kan jag icke instämma med honom, då han vill söka göra gällande, att i detta afseende åtskilliga jernvägsbolags obligationer skulle ega företräde, ty litet hvar veta vi, att det finnes åtskilliga dylika obligationer, som icke kunna anses vara så synnerligen goda värdepapper. Derföre var det en olycka att år 1874, då den nya banklagen beslöts, man icke uttryckligen föreskref, att såsom grundfondshypotek icke finge godkännas andra obligationer än svenska statens och allmänna hypoteksbankens. Jag stridde då ifrigt för denna åsigt men förgäfves; man sade då, på samma sätt som i lördags, att säkerheten nog ändå skulle blifva tillräckligt tillgodosedd.

Om åtgärder i och för in-dragning af enskilda bankernas fem-kroneseödlar.
(Forts.)

Med hvad jag nu yttrat har jag, som jag nyss nämnde, endast velat visa, att man icke, såsom från vissa håll framhållits, af den ifrågasatta åtgärden har att befara någon rubbning i allmänhetens förhållande till de enskilda bankerna, ty samma penningar, som de på ena hållet lemna ifrån sig få de igen på ett annat. På grund af hvad i frågan förekommit anser jag det alls icke vara någon nödvändighet att Kammaren nu bifaller den föreliggande punkten, och jag yrkar derför afslag derå.

Herr Nils Petersson: Att en fråga, så vidtomfattande som denna, nemligen angående ett lands penningeställning och hela dess kreditlagstiftning, är af synnerlig vikt, lider icke något tvifvel, och i närvarande ögonblick torde den kunna anses fullt ut lika vigtig som någon annan. Det är derföre icke att undra på, att man behandlar denna fråga allvarligt och vidlyftigt diskuterar densamma. För min del kan jag dock icke neka, att det förefaller mig, som om man, på vissa håll, af den här saken gör mera väsen än den i sig sjelf förtjenar. Lika med åtskillige andre talare anser jag nemligen, att privatbankerna nu spelat ut sin rol, och att man kan anse domen öfver dem vara färdig redan år 1874. Frågan gäller nu icke, huruvida dessa bankers obegränsade sedelutgifningsrätt fortfarande skall existera eller icke; här gäller frågan endast, om tidpunkten för en reform i detta afseende nu är lämplig. Äfven denna senare fråga har emellertid Riksdagen redan en gång öfverlemnad åt Kongl. Maj:t att bestämma, och så-

Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)

ledes hade Kongl. Maj:t, enligt mitt förmenande, kunnat derom förordna, utan att ens tillfråga Riksdagen. För min del skulle jag också gärna sett, om Kongl. Maj:t verkställt indragningen af privatbankernas såväl femmor som tiotior straxt efter 1874 års riksdagsbeslut. Efter min enfaldiga uppfattning i denna fråga, kan jag icke inse annat, än att den obegränsade sedelutgifningsrätt, som nu i så lång tid varit de enskilda bankerna medgifven, varit till olycka för vårt land. Jag hyser nemligen den öfvertygelsen, att för ett lands penningförhållanden, särskildt hvad de lägre valörerna beträffar, metalliskt mynt är en vida säkrare grundval än pappersmyntet, och jag tror, att dessa myntrepresentativ af smärre valörer icke allenast äro öfverflödiga utan äfven skadliga. Hade vi, då myntfoten bestämdes, såsom sådan antagit 5 kronor i guld, hvilket jag för min del påyrkade, så hade vi i närvarande stund kunnat vara utan både privatbankernas och Riksbankens 5- och 10-krone-sedlar, hvilka i sjelfva verket endast äro konstlade medel.

Privatbankerna hafva icke gjort den nytta, som framhållits af dem, hvilka endast se den ljusa sidan af saken. Enligt min tanke hafva de alls icke varit godt, ty de hafva bidragit till att göra penningen lättare åtkomlig. Detta är nog till fördel för de försigtiga, men bereder derjemte ökad tillfälle till njutningslystnad. Man har också sagt, att de många filialafdelningar, som finnas, verkat mycket godt, hvar och en i sin ort. Ja, det kan man visserligen säga, men man skulle äfven kunna påstå motsatsen. De äro nyttiga för dem, som förstå att begagna dem rätt, men å andra sidan äro de lika farliga som bolagskrogen är för suparen, ty de suga upp krediten så mycket som möjligt och vi veta, att personer, som få begagna sig af krediten, göra det så länge som möjligt, hvilket utan tvifvel icke är nyttigt för en nation. Jag tror, att, före år 1848, då vi icke hade några privatbanker, vårt land var i en lyckligare ställning än för närvarande.

Jag vill yrka bifall till hvad Regeringen föreslagit, emedan jag anser det vara första steget till indragning af privatbankernas 10 krone-sedlar och hoppas, att vi snart skola komma derhän, att vi få en sundare kreditlagstiftning och bättre penningställning än hittills.

Man har sagt, att det icke är rätta tiden nu att företaga en indragning af privatbankernas småsedlar. Det medgifver jag också. Det hade nog varit lämpligare, om en sådan åtgärd vidtagits, då vi haft mera metallisk valuta i landet. Men då ifrågavarande steg endast afser att *utbyta* privatbankssedlar mot Riksbankens, kan jag icke se, att det ligger någon våda i att vidtaga denna åtgärd nu.

Hvad nu angår särskildt den frågan, huruvida man skall bifalla eller afslå denna punkt, tyckes det mig, att Riksbanken borde hafva öfverlemnadt till Kongl. Maj:t att bestämma, huru det skall tillgå, och att, då Kongl. Maj:t framlagt ett förslag härutinnan, denna Kammare gjorde klokast i att icke låtsa om Första Kammarens beslut i denna punkt utan bifalla Utskottets förslag, hvilket öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts proposition.

Då jag hör, att Kammaren är orolig, vill jag icke längre upp-
taga tiden. Jag ber endast att få afvisa den misstanken, att jag
skulle vara partisk i denna fråga, hvilken man icke kan fränkänna
ett stort slägttycke med grundskattefrågan. Båda äro privilegie-
frågor. Men hur snart skola vi få sistnämnda stora fråga löst,
då till och med denna visat sig så segsliten, att man icke kan få
verkställt ett beslut, som fattats deri för flera år sedan? När
skall den dag randas, då den svenska nationen blir ense om en
så enkel sak, som denna? Jag tror, att, om vi vilja gå en något
lugnare framtid till mötes, vi nu böra lösa denna fråga och icke
strida så mycket för enskilda intressen — låt vara att här före-
ligger en så kallad privilegiefråga — utan behandla hvar sak så,
att den länder till fosterlandets ära och fördel. Ty mötes man
icke på så sätt, fruktar jag, att vi aldrig kunna lösa dessa eller
andra frågor.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Jag vill nu sluta och hemställer om bifall till den Kongl.
propositionen, såsom utgörande första steget vid lösningen af denna
ganska viktiga fråga.

Herr Statsrådet Forssell: I anledning af hvad den ärade
talaren på hallandsbänken yttrade, ber jag att för Kammaren få
uttala den öfvertygelse, att ett afslag på den föredragna punk-
ten icke har någon betydelse för frågan om tiokronesedlarnes in-
dragning, och att, om Kammaren vill i det skede, hvari hela se-
delfrågan nu befinner sig, då ett beslut om tiokronesedlarne efter
Bankofullmäktiges och Sammansatta Utskottets förslag icke lär
kunna åstadkommas, likväl uttrycka en opinion om dessa senare
sedlar, sådant väl rätteligen sker, antingen genom ett beslut att
åt Bankofullmäktige uppdraga utarbetandet af förslag till de åtgär-
der, som från Riksbankens sida påkallas för en förestående
indragning af de enskilda bankernas tiokronesedlar, eller ock ge-
nom beslut om en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med
anhållan, det Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande hvilka åtgär-
der för denna frågas lösning kunna anses erforderliga. I öfrigt
anser jag, att vännerna af den ifrågavarande reformens fullföl-
jande böra lita på den makt, som ligger i denna reforms innebo-
ende sanning. Den fordran, att rikets mynt och lagligt betal-
ningsmedel må finnas i landet tillgängligt för den alldagliga rö-
relsens behof, är så berättigad, att den utan tvifvel skall alltmer
göra sig gällande för att slutligen besegra allt motstånd. Och
med denna fordran är ett bibehållande af de enskilda bankernas
småsedlar efter min tanke icke förenligt.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag genomläst Kongl. Maj:ts
proposition och Utskottets föreliggande förslag, föreföll mig ge-
nast den nu föredragna punkten vara den svagaste. Jag kunde
icke undgå att förvåna mig något öfver huru Kongl. Maj:t velat
komma fram med detta förslag, men jag antog att det hade till
syfte att tillmötesgå, eller rättare sagdt en eftergift för ett starkt
intresse, som vore beroende af den stora reformens genomförande.

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Jag skulle emellertid icke hafva yttrat ett ord emot bifall till punkten, om den vunnit Första Kammarens bifall, och det således nu berott endast på det beslut, som denna Kammare skall fatta, huruvida de ifrågakvarande småsedlarna skola komma att indragas eller icke. Med sedan nu Första Kammaren och de enskilda bankernas målsmän derstädes förklarar, att de betänkligheter, Regeringen hyst mot femkronesedlarnes undanskaffande utan att i sammanhang dermed lösgöra grundfondshypoteken, icke vore af någon vikt, utan afslagit punkten, och sedan vi nu hört Finansministern förklara, att, så vidt jag rätt fattade hans anförande, han för sin del icke skulle tveka att, i händelse Andra Kammaren biträdde Medkammarens beslut, tillstyrka Kongl. Maj:t att indraga dessa femkronesedlar trots de olägenheter, som enligt hans åsigt skulle uppstå genom att icke lösgöra grundfondshypoteken, så anser jag långt ifrån dessa olägenheter vara af den vikt, att man för deras skull bör förhindra reformens genomförande. Då jag således för min del anser enskilda bankernas sedlars å mindre valör indragning vara det viktigaste af det föreliggande förslaget, och då det, från så väl min som landets synpunkt sedt, icke bör vara af någon afsevärd vikt, att enskilda bankerna få den ifrågasatta fördelen sig tillförsäkrad, skall jag, långt ifrån att yrka bifall till Utskottets förslag, mycket gerna vara med om att afslå punkten och dermed bidra till en reform, som jag finner så högeligen önskvärd.

En ärad talare har visserligen förklarar, att alla, som på allvar ville reformens genomförande, borde vara med om Utskottets förslag. Men om reformens vinnande är beroende derpå — såsom Finansministern förklarar — att Andra Kammaren förenar sig om samma beslut som Första Kammaren, bör väl den omständigheten, att de af Regeringen befarade olägenheterna derigenom komme att kvarstå, så mycket mindre gifva reformens väner anledning till tvekan att biträda Medkammarens beslut, då det från statsrådsbanken nu tillkännagifvits, att de anmärkta olägenheterna icke skola komma att utgöra hinder från Regeringens sida att verkställa reformen.

Vill man reformen på det sätt, att man tvärtemot denna förklaring från Regeringen biträder Utskottets betänkande, så måtte önskan att få reformen genomförd, icke vara synnerligen allvarlig. Och reformen skulle verkligen omöjliggöras, om Kammaren nu förklarar sig anse dessa olägenheter så stora, att de utgöra hinder för Kammaren att frångå Utskottets förslag. Jag får säga, att i min tanke äro dessa olägenheter så obetydliga i förhållande till de stora fördelar, som skulle beredas landet genom de ifrågakvarande sedlarnes indragning, hvarigenom man kunde få ett ordnad penningväsen och undvika betänkliga rubbningar deri, att jag för min del obetingadt förenar mig med dem, som yrkat afslag på Utskottets betänkande. Jag gör detta uteslutande af det skäl, att jag önskar den stora reformen, indragning af ifrågakvarande sedlar.

Herr Hörnfeldt instämde med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Lyttkens: Jag begärde ordet hufvudsakligen för att gendriva ett yttrande af Herr Hedlund, hvilken påstått, att det är af intresse för privatbankerna, som man förfäktar Kongl. Maj:ts ursprungliga förslag. Kongl. Maj:t har, så vidt jag kunnat läsa detsamma sådant det står i statsrådsprotokollet, icke i första rummet afsedt att bereda privatbankerna någon fördel, utan begär att Riksdagen skulle medgifva detta lösgörande af grundfondssäkerheter, på det att inga rubbningar i den allmänna affärsrörelsen skulle uppstå och på det att alla privatbanker skulle sättas i stånd att fullgöra sina skyldigheter. Det är icke privatbankernas utan den allmänna rörelsens intresse, som härigenom i första rummet afses. Herr Finansministern yttrade, att han fortfarande stode på samma ståndpunkt och ansåge, att ifrågasvarande medgifvande vore af synnerlig vikt, men att reformens genomförande ändock kunde ske, om Andra Kammaren ville jemte den Första påtaga sig ansvaret för följderna af reformens verkställande utan det vilkor och på sätt Första Kammaren beslutat, samt att Regeringen icke skulle motsätta sig Riksdagens sålunda uttalade åsikter och önskingar. Detta är dock något helt annat än att säga, att reformen är underkastad den förutsättning, Kongl. Maj:t i sin proposition uppställt, nemligen att alla åtgärder skulle vidtagas så, att ingen rubbning i den allmänna rörelsen derigenom kunde förorsakas. Vore saken så enkel som Herr Key påstod, eller att de enskilda bankerna kunde helt enkelt utgifva motsvarande belopp i tiokronesedlar i stället för i femkronesedlar utan någon känbar rubbning i deras utlåningsrörelse, så hade Kongl. Maj:t aldrig behöft begära vare sig vexelförskott eller något annat, utan då hade Kongl. Maj:t bara behöft förordna, att de enskilda bankerna icke få utgifva sedlar, lydande å fem kronor. Men, det är en grufvig skilnad emellan att få utgifva femkronesedlar eller endast tiokronesedlar, likasom det möter större svårigheter, när det är frågan om att genast indraga femkronesedlarne och om några år äfven sedlarne å 10 kronor. För min del vill jag säga, att jag instämmer med Herr Carl Ifvarsson i den af honom uttalade åsigt. Jag har inom Utskottet så strängt hållit på de ifrågasatta säkerhetsåtgärderna, emedan jag deruti har sedt en säkerhet för att allmänna rörelsen ej skulle i någon betydligare mån rubbas, för att jag nu skulle anse mig kunna utan vidare frånträda detta vikor, äfvenledes tror jag, att så vidtomfattande åtgärder bör föregå innan tiokronesedlarne kunna indragas, att ett bestämt beslut om desammas indragning nu kan fattas; och icke heller har jag kunnat instämma i den af reservanterne påyrkade skrifvelsen till Kongl. Maj:t; ty jag kan icke inse, hvartill det skulle tjena att aflåta en skrifvelse med begäran att Kongl. Maj:t ville fullgöra en sak, hvilken Kongl. Maj:t redan förklarar sig hafva för afsigt att verkställa. Deremot vill jag gerna vara med om en skrifvelse till fullmäktige i Riksbanken med uppdrag, att de böra i tid öfverlägga om och till Riksdagen inkomma med utlå-

*Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

*(Om åtgärder
i och för in-
dragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

tande angående alla de åtgärder, som behöfva vidtagas för att Riksbanken skall kunna uppfylla allmänna affärsrörelsens fordringar när Kongl. Maj:t verkställer sin nu uttalade afsigt om tiokronesedlarnes indragning, och jag gör detta så mycket hellre, som jag nu, i likhet med förslagsställaren på skånebanken, till hvilken Kam-maren hyser så stort förtroende, anser, att en sådan utredning bör föregå en så vigtig reform, som borttagande af de enskilda bankernas rätt att utgifva tiokronesedlar.

Grefve Björnstjerna: Jag vill endast fästa uppmärksamheten på den omständighet, att, då Kongl. Maj:t föreslog ifrå-gavarande åtgärds vidtagande, skedde detta säkerligen i ändamål att bereda de enskilda bankerna en förmån. Emellertid har det visat sig, att de, som fört dessa bankers talan i Medkammaren, icke funnit någon fördel ligga uti det föreslagna stadgandet. Äfven i den dagliga pressen hafva vi sett saken ganska utförligt debatterad; äfven der har det visat sig, att den förmån, de enskilda bankerna skulle vinna genom i frågavarande bestämmelse är åtminstone tvifvelaktig. Säkert är, att icke kommer ett afslag å punkten att framkalla den af Herr Lyttkens förespådda rusningen till bankluckorna; snarare torde vara att förmoda, att, om, genom ett bifall till förslaget, det deponerade grundfondshypoteket minskas, en sådan rusning kan framkallas.

Då jag för min del lifligt önskar framgång åt nu ifrågasatta reform, det första steget till åstadkommande af en lämpligare finanslagstiftning, än vår nuvarande, måste jag, med anledning af Första Kammarens i går beslutade afslag å denna punkt, på det lifligaste tillstyrka denna Kammare att förena sig med Medkam-maren och således äfven för sin del afslå punkten.

Det är nemligen gifvet, att, då Herr Finansministern ansåg ifrågavarande bestämmelse utgöra ett ytterst viktigt vilkor för reformens genomförande, en åsigt som han vidhållit icke allenast inför Kongl. Maj:t, utan äfven i Medkammaren, måste det, om Andra Kammaren bifaller punkten, och således delar Finansministerns uppfattning af detta vilkors vigt, för Finansministern blifva ganska svårt att tillstyrka Kongl. Maj:t att genomföra reformen utan detta af Andra Kammaren godkända vilkor. Lika klart är äfven att, om båda Kamrarne förkasta vilkoret såsom icke varande af synnerlig betydighet, det då skall vara för Finansministern långt lättare att frångå sin åsigt och äfven utan detta vilkor tillstyrka reformens genomförande.

Eget nog föreställer jag mig därför att ett afslag af hvad Kongl. Maj:t i denna punkt hemställt är det säkraste sättet att bereda framgång åt hvad Kongl. Maj:t i hufvudsak föreslagit.

Jag yrkar således afslag å punkten.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag ber att få yttra blott några ord för att uttala min enskilda åsigt i denna fråga utan allt anspråk att på någon annan inverka.

Ett gammalt ordspråk säger: rätt börjad är hälften vunnet.

Jag har, ehuru Herr Finansministern förklarar, att utgången af denna punkt icke komme att inverka på frågan om tiokronornas indragning, dock icke kunnat värja mig för den farhågan, att, om man icke rätt börjar med behandlingen af denna första indragning, detta skall kunna skada frågans fortgång. Jag har under hela behandlingen af frågan haft till ögonmärke, att denna början skulle blifva sådan, att vi en gång kunde komma att få det bästa möjliga banksystem. Jag har i dagens tidningar sett uppgifvas, att de enskilda bankerna skulle hafva tolf millioner i dels grundfondshypotek dels reservfondshypotek utöfver det lagbestämda minimum och detta skulle utgöra skälet, hvarföre ifrågavarande förslag yore alldeles onödigt. Denna uppgift är emellertid, enligt min åsigt, endast egnad att, som man säger, blanda bort korten; ty denna omständighet, äfven om det var två gånger 12 millioner, hjälper icke i ringaste mån den eller de banker, som icke hafva mera än det föreskrifna minimum af grundfond och hypotek. För min del vill jag hafva förklaradt, att jag icke skulle vilja dela ansvaret med Första Kammaren för de rubbningar, som utan det föreslagna vilkoret möjligen kunna genom femkrone-sedlarnes indragning uppstå. Deremot känner jag mig ganska tacksam för den förklaring, som nu lemnats från statsrådsbanken, att Regeringen gerna motser ett beslut om en utredning genom bankofullmäktige med hänsyn till Riksbanken beträffande en förestående indragning af tiokrone-sedlarna, hvarigenom denna indragning må kunna på ett lyckligt sätt träda i verkställighet, Jag har så mycket större anledning att betyga Regeringen min tacksamhet för denna förklaring, som jag ämnat att vid en följande punkt väcka förslag i sådant syfte.

Herr Carl Ifvarsson: Det egendomliga har här inträffat, att man icke vet Regeringens mening i denna fråga. Jag har åtminstone uppfattat Herr Finansministerns yttrande så, att, oberoende af frågans utgång, Kongl. Maj:t skulle i allt fall vara sinnad att genomföra den i fråga satta reformen angående femkrone-sedlarnes indragning. Jag anser också för min del, att denna utgång alltför obetydligt inverkar på frågan, och att reformen kan och bör ske alldeles oberoende af de åtgärder, som i föreliggande punkt föreslagits. Men jag har icke klart för mig, huruvida Herr Finansministern anser ett bifall eller afslag derå bättre verka för lösningen af frågan. Jag har emellertid hittills icke hört, att Regeringen ansett ett förtroendevotum ligga i ett afslag å ett af Regeringen för Riksdagen framlagdt förslag; jag hade snarare trott att man genom ett bifall skulle gifva Regeringen ett förtroendevotum, helst man öfverlemnar åt Regeringen att i allt fall besluta i frågan. Skulle nu Regeringen anse, att afslag å frågan innebure ett förtroendevotum, så vill jag gerna böja mig för den åsigten; ty det betyder ingenting, men i motsatt fall vidhåller jag hvad jag redan sagt i denna fråga.

Herr Key: Blott några få ord för att svara Herr Carl Ifvars-

*Om åtgärder
i och för
indragning af
enskilda ban-
kernas fem-
kronesedlar.
(Forts.)*

Om åtgärder i och för in- dragning af enskilda bankernas femkronesvdlar. (Forts.)

son! Jo, det kan verkligen, förunderligt nog, det medger jag, ligga ett stöd för Regeringen i afslag å dess egen hemställan. Vi böra nemligen icke förgäta, att om denna punkt kan *gemensam votering icke ega rum*. Om Andra Kammaren genom bifall till fjerde punkten skulle för sin del uttala, att Kammaren fäster så mycken vikt vid grundfondshypotekens aflemnande, så att Kam- maren gör detta snart sagdt till ett vilkor för denna sedelreforms genomförande, så är det klart, att, då punkten icke kan blifva föremål för gemensam votering, denna Kammare, genom ett bifall till punkten, icke blott skall göra Regeringen ännu mera tveksam, utan äfven kommer att lägga i Medkammarens hand att bestämma, när denna reform skall genomföras. Detta kan verkligen, vid nu anmärkta förhållande, låta tänka sig. Har Andra Kammaren ut- talat, att den anser nödvändigt att grundfondshypoteken, på sätt föreslaget blifvit, aflemnas, då har också Andra Kammaren deri- genom afsagt sig initiativet i hithörande frågor och lagt i Första Kammarens hand, att genom afslag på afslag hindra reformens genomförande. Åtminstone synes det *mig*, som om detta vore fullt klart. Då jag första gången, som jag hade ordet, underlät att göra denna anmärkning, så har jag nu, erinrad derom af Herr Carl Ifvarssons invändning, velat anföra detta.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå samt förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, hvadan en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet hemställt i 4:de punkten af utlåtandet N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren afslagit Utskottets i förevarande afseende gjorda hemställan.

Omröstningen försiggick; och befans, vid röstsedlarnes samman- räkning, att 60 ledamöter röstat ja mot 119, som röstat nej, i följd hvaraf Utskottets hemställan afslagits.

Punkten 5.

På grund af det beträffande föregående punkt fattade beslut, blef jemväl förevarande punkt af Kammaren afslagen.

Den vidare föredragningen af föreliggande utlåtande uppskötts till nästa sammanträde.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 20), i anledning af återremiss af utlåtandet N:o 7, angående väckt förslag om underdånig skrifvelse med begäran om revision af de författningar, som afse markegångstaxor med hvad dertill hörer.

§ 4.

Herr Key erhöll, på begäran, ordet och yttrade: Jag anhåller vördsamt, att Enskilda Utskottets utlåtande N:o 19 angående tillägg till den för Kammaren gällande arbetsordning måtte nedflyttas sist på föredragningslistan bland de denna dag andra gången bordlagda ärenden. Skalet härtill är, att då komma Stats-Utskottets utlåtande N:o 46 om bildande af en jernvägshypoteksfond äfvensom Stats-Utskottets och Bevillnings-Utskottets öfriga betänkanden, hvarom gemensamma voteringar kunna ifrågakomma, först till afgörande näst efter det nu föredragna betänkandet. Då det är angeläget, att Riksdagen icke onödigt förlänges, har jag tagit mig friheten anhålla om ändring häri.

Denna framställning blef af Kammaren bifallen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.